

Helka Mätäsaho ja Piia Pitkälä

PERHEIDEN HYVINVOINTIA KEHITTÄMÄSSÄ

Monialainen verkostopäivä Jäälin ja Välikylän alueen toimijoille

PERHEIDEN HYVINVOINTIA KEHITTÄMÄSSÄ

Monialainen verkostopäivä Jäälin ja Välikylän alueen toimijoille

Helka Mätäsaho ja Piia Pitkälä
Opinnäytetyön raportti
Kevät 2019
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Helka Mätäsaho ja Piia Pitkälä

Opinnäytetyön nimi: Perheiden hyvinvointia kehittämässä – Verkostopäivä Jäälän ja Välikylän alueen toimijoille

Työn ohjaajat: Päivi Onkalo ja Pirjo-Riitta Ylikauma

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2019

Sivumäärä: 45 + 5 liitesivua

Opinnäytetyömme on Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Pohjois-Pohjanmaan piirin ja Jäälän palvelukeskittymäryhmän kanssa yhteistyössä tehty toiminnallinen opinnäytetyö. Lähtökohtana työllemme on Jäälän ja Välikylän alueelle tehty asukaskysely, josta nousseiden kehittämistarpeiden kautta suunniteltiin verkostopäivä alueen lapsiperheiden kanssa toimiville sekä kuntalaisille. Työmme tavoitteena oli edistää lapsiperheiden hyvinvointia Jäälän alueella. Suunnittelimme ja järjestimme yhdessä palvelukeskittymän toimijoiden kanssa verkostopäivän, jossa alueen kehittämistarpeita työstettiin monialaisessa yhteistyössä.

Tietoperustassa käsitellään ajankohtaisia lapsiperhepalvelujen muutosohjelmia niin valtakunnallisella kuin alueellisella tasolla. Siinä tarkastellaan myös hyvinvointia, erityisesti lapsiperheiden hyvinvoinnin teoriaa ja niitä asioita, jotka hyvinvointiin vaikuttavat. Näiden lisäksi tietoperustassa käsitellään monialaista yhteistyötä, johon liittyvät myös verkostotyö sekä asiakkaiden osallisuus palvelujen kehittämisessä.

Verkostopäivä onnistui hyvin ja osallistuneet kokivat palautteen mukaan saaneensa uusia lähestymistapoja perheiden ja lasten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Päivää pidettiin myös hyödyllisenä alueen lapsiperheiden hyvinvoinnille. Tulevaan Jäälän monitoimitaloon saatiin ideoitua toimintaa, joka palvelee lapsia, perheitä ja kuntalaisia muutenkin. Kehitettävää jäi kuntalaisten osallistumisen tukemisessa, sillä heitä oli verkostopäivässä vähän. Myös eri alojen toimijoita olisi ollut hyvä olla mukana enemmän. Tavoitteena oli saada tapahtuman työpajoista valmiita toimintasuunnitelmia jatkoa varten, mutta pääosin suunnitelmat jäivät ideoiden tasolle. Järjestäjinä havaitsimme, että kuntalaisten osallistumisen tukemiseen sekä realististen tavoitteiden asettamiseen on hyvä kiinnittää huomiota jatkossa vastaavanlaisia kehittämispäiviä järjestettäessä.

Laadimme myös toimeksiantajamme toiveesta prosessista toimintamallin, johon on kirjattu suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa huomioon otettavat asiat. Mallia voi jatkossa hyödyntää vastaavien verkostopäivien valmistelussa.

Asiasanat: monialaisuus, verkostoituminen, lapsiperheet, hyvinvointi, kehittäminen, asiakaslähtöisyys

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

Authors: Helka Mätäsaho and Piia Pitkälä

Title of thesis: Developing the welfare of families – Network day for the actors in Jääli and Välikylä region

Supervisors: Päivi Onkalo and Pirjo-Riitta Ylikauma

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2019 Number of pages: 45 + 5

Our thesis is a functional thesis prepared in cooperation with the Mannerheim Child Protection Association and the service cooperation group of Jääli region. The starting point for our work is the residents' survey conducted in the area of Jääli and Välikylä. The residents' survey was a base on which we designed a network day for those working with families with children and residents of the region. The aim of our work was to promote the well-being of families with children in Jääli region. We designed and organized a co-operative day, where the development needs of the area were worked out in cross-sectoral cooperation.

The theory of the thesis deals with current programs in Finland for improving the facilities of families with children at both national and regional levels. It also examines well-being, especially the theory of the well-being of families with children, and the things that affect well-being. In addition to these, the knowledge base deals with multidisciplinary cooperation, which also involves networking and customer involvement in service development.

The network day was successful, and the participants felt that they had received new approaches to cooperation with families and children. The day was also considered useful for the well-being of families with children in the area. For the becoming multifunctional house of Jääli was developed action that serves the children, families and other residents as well. However, a challenge was low participation of residents, as they were only few in the network day. It would also have been good if more professionals from different sectors would have participated. The aim was to form concrete action plans from the workshops of the event, but mainly the plans remained at the level of ideas. As organizers, we found that it is good to pay close attention to organizing residents' participation and setting realistic goals for the working in organizing similar development days.

Our client wanted us to make a model for the process, which includes the things to consider in planning, implementation and evaluation. In the future, the model can be used to prepare similar network days.

Keywords: multidisciplinary communication, networking, families with children, well-being, development, customer orientation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	PERHEIDEN PALVELUT MUUTOKSEN ALLA	9
3	PERHEIDEN HYVINVOINNIN ULOTTUVUUKSIA	12
3.1	Näkökulmia hyvinvointiin	12
3.2	Lapsiperheiden hyvinvointi	12
4	YHTEISTYÖLLÄ PERHEIDEN HYVINVOINTIA KEHITTÄMÄSSÄ	15
4.1	Moniammatillisuus ja monialaisuus	15
4.2	Moniammatillisen työn edellytyksiä	16
4.3	Näkökulmia verkostotyöhön	17
4.4	Asiakkaat osana monialaista verkostoa	18
5	OPINNÄYTEYÖN TAVOITTEET	20
5.1	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	21
6	VERKOSTOPÄIVÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	23
6.1	Suunnittelutyö	23
6.2	Verkostopäivän teemat ja työpajat	25
6.3	Verkostopäivän toteuttaminen	28
7	ARVIOINTI JA PÄÄTELMÄT	31
7.1	Verkostopäivän järjestäminen	31
7.1.1	Työpajojen teemat	31
7.1.2	Alueen toimijoiden osallistuminen	32
7.1.3	Kuntalaisten osallisuus	33
7.1.4	Toimintasuunnitelmat	34
7.2	Mallin laatiminen	36
7.3	Omat oppimistavoitteemme	36
8	POHDINTA	39
8.1	Kehittämisajatuksia	39
8.2	Opinnäytetyön prosessista	42
	LÄHTEET	43
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tänä päivänä sosiaalialalla puhutaan paljon asiakkaiden osallisuudesta. Asiakkaita ei enää nähdä vain palvelujen kohteena, joille ammattilaiset asiantuntijoina kehittävät sopivia tukimuotoja, vaan heidän halutaan olevan osallisia niin toiminnassa kuin suunnittelussakin. Palveluihin osallistumista ja vaikuttamista pidetään palvelun käyttäjien oikeutena ja osallistumisen edistämistä palvelunjärjestäjien velvollisuutena (THL 2019, viitattu 31.1.2019).

Myös kovasti viime vuosina keskustelua aiheuttaneen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen yhtenä painopisteenä on ollut asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen. Meneillään olevalla hallituskaudella on ollut käynnissä laaja sote-uudistus, jossa koko julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto on ollut tarkoitus uudistaa. Uudistuksilla on pyritty tasavertaisiin ja hyvin toimiviin palveluihin koko maassa. Lapsiperheiden osalta uudistuksia on lähdetty hakemaan lapsi- ja perhepalvelujen muutoshjelman (LAPE) avulla, joka on ollut yksi Suomen hallituksen kärkihankkeista. Sen tavoitteena on ollut, että lapsiperheet saisivat tarvitsemiaan palveluja oikea-aikaisesti ja perhelähtöisesti. Ongelmana on tähän saakka koettu se, että perheiden palvelut ovat olleet hajallaan siellä täällä, eivätkä apua tarvitsevat perheet ole saaneet riittävästi tukea. Eri tahojen viranomaiset ovat tehneet kukin omaa työtään perheen hyväksi, mutta koska viranomaisten välinen yhteistyö ei ole toiminut, on tehty päällekkäistä työtä eikä perheen kokonaistilannetta ole kyetty ottamaan huomioon. Palvelut ja asiakkaiden tarpeet eivät ole kohdanneet oikealla tavalla. Uudessa mallissa kaikki perheiden palvelut on haluttu keskittää ns. perhekeskuksiin, jotta perheet saisivat palvelut sujuvasti lähellä arkeaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 10–11.)

Olemme rakentaneet opinnäytetyötämme sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen ja siihen liittyvien lapsi- ja perhepalvelujen muutosten pohjalle. Opinnäytetyöprosessimme aikana tämä uudistus suunnitelma kuitenkin kaatui, eikä uudistuksen valmistelua enää jatketa. Jatkossa hallituksen vaihduttua selviää, jatketaanko uudistamiseen liittyvää työtä jollakin tavalla ja kuinka jo tehtyä työtä hyödynnetään. Tähän saakka tehty työ on kuitenkin antanut paljon tietoa siitä, mitä kehitettävää lapsiperheiden palveluissa on ja tämä tieto toimii edelleen hyvänä pohjana palvelujen rakentamisessa. Tehty selvitys- ja uudistustyö ei ole ollut turhaa, sillä haasteet, joihin uudistuksilla on pyritty vastaamaan, eivät ole kadonneet minnekään.

Sote-uudistus on näkynyt myös maakunnissa, joissa on pyritty kehittämään uudenlaisia hyvinvoinnin edistämisen rakenteita. Pop-maakuntamalli on ollut osa maakunta- ja soteuudistusta Pohjois-Pohjanmaalla. Sen hyvinvointiyhteistyön kehittämisen lähtökohdaksi on otettu ihmisten kokema hyvinvointi. Kehittämissyhteistyössä on tunnustettu, että hyvinkin arkiset asiat tuovat ihmiselle kokemuksen hyvästä ja toimivasta arjesta. Ihmis- ja arkilähtöinen näkökulma on pakottanut toimijoita ja organisaatioita muuttamaan toimintamalleja enemmän yhteistyötä tekeväksi ja hallinnollisia rajoja rikkovaksi. Hyvinvointi koostuu useista eri osa-alueista. Keskiössä ovat ihmisen kokema hyvinvointi, onnellisuus ja tyytyväisyys elämään, ja taustalla erilaisia asioita, joilla on vaikutusta näihin kokemuksiin. Hyvinvoinnin moninaisuuden ymmärtäminen auttaa hahmottamaan paremmin maakunnan ja kuntien tehtävää hyvinvoinnin edistämässä. (Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja soteuudistus 2018, viitattu 10.12.2018.) Yksi hyvinvoinnin osa-alue on palvelut. Niiden toimivuus tai toimimattomuus ovatkin keskeisessä asemassa ihmisten arjessa ja hyvinvoinnin kokemuksessa, erityisesti lapsiperheissä, joissa erilaisia palveluja tarvitaan paljon.

Tavoitetta asiakkaiden osallisuudesta on lähdetty toteuttamaan myös Oulun Jäälän ja Välikylän alueella, jossa on selvitetty alueen asukkaiden ajatuksia oman asuinalueen kehittämisestä. Jäälän suuralueen yhteistyöryhmä, perusopetus, varhaiskasvatus, nuorisopalvelut, kirjasto sekä kolmas sektori yhdessä ovat syksyllä 2018 selvittäneet asukaskyselyn avulla, millaisista tekijöistä Jäälän ja Välikylän alueen asukkaiden arki koostuu ja mitä mieltä he ovat Jäälän asuin ympäristönä sekä tarjolla olevista palveluista. Kyselyn avulla on saatu arvokasta tietoa alueen asukkaiden arjesta. Erityisesti on haluttu nostaa esiin niitä asioita, jotka kannattelevat lapsiperheitä arjessa ja toisaalta niitä asioita, jotka haastavat ja vaikeuttavat arjen sujumista. Kyselyn mukaan alueen asukkaat arvostavat luontoympäristöään. Osa arvosti hyviä harrastusmahdollisuuksia, mutta toisaalta ne koettiin hyvin yksipuolisina. Tavallinen arki ja hyvät perhesuhteet koettiin arjen hyvinvointia lisäävinä tekijöinä. Sen sijaan yksi suurista haasteista alueen lapsiperheiden arjessa on työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Osa vanhemmista ilmaisi huolensa lasten yksinäisyyden ja kiusaamisen kokemuksista, huumeiden ilmestymisestä asuinalueelle lähelle lapsia, nuoria ja perheitä sekä mielekkään tekemisen puutteesta. Pienille alakoululaisille kaivattiin iltapäiväkerhon lisäksi monipuolista kerhotoimintaa. Alueelle toivottiin myös yhteisöllistä toimintaa, johon kuntalaisten olisi helppo osallistua. Kyselyn tuloksia on avattu laajemmin raportissa, joka on luettavissa MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin sivuilta (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pohjois-Pohjanmaan piiri, viitattu 25.4.2019.)

Opinnäytetyömme liittyy osaksi Jäälän alueen kehitystyötä, sillä olimme mukana suunnittelemassa ja järjestämässä helmikuussa 2019 toteutunutta verkostopäivää, jossa alueen eri toimijat kokoon tuivat yhteen keskustelemaan palvelujen kehittämisestä tehdyn kyselyn pohjalta. Toimeksiantajamme ja yhteistyökumppanimme ovat MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri sekä Jäälän alueen palvelukeskittämätöryhmä. Opinnäytetyöprojektimme tavoitteena oli suunnitella ja järjestää yhdessä muun työryhmän kanssa verkostopäivä, jossa työstettäisiin työpajatyypisesti alueen asukasyselestä esiin nousseita kehittämistarpeita erityisesti lapsiperheiden näkökulma huomioiden. Verkostopäivän ajatus oli, että siellä alueen lapsiperheiden kanssa työskentelevät henkilöt sekä alueen asukkaat, mukaan lukien lapset ja nuoret koulun oppilaskunnasta, tapaisivat toisiaan. Näin näkökulmia käsiteltäviin aiheisiin tulisi useasta eri perspektiivistä. Monialaisissa työpajoissa tehdyt tuotokset/kehittämissuunnitelmat oli tavoitteena jatkaa konkreettiselle tasolle, jotta kehittämistarpeisiin saataisiin vastattua. Näin olemme opinnäytetyöprojektimme kautta halunneet olla mukana ajankohtaisessa työssä kehittämässä lapsiperheiden palveluja valtakunnallisten ja alueellisten uudistussuunnitelmien mukaisesti. Verkostopäivän prosessista suunnitteluvaiheesta arviointiin teimme mallin, joka oli toimeksiantajamme toive ja samalla yksi tavoitteemme. Pitkällä aikavälillä projektimme tavoitteena on tukea perhelähtöisen ja -keskeisen toimintamallin käyttöä perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa ja heidän välillään.

Verkostoilmapäivä ja siellä tehtävä kehittämistyö koski paitsi lapsiperheitä, myös kaikkia muita Jäälän ja Välikylän alueen asukkaita. Koska oma kiinnostuksemme kohdistui kuitenkin nimenomaan lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseen ja koska lapsiperheiden vastaukset ovat kyselyssä korostuneita, olemme rajanneet opinnäytetyömme koskemaan lapsiperheiden kanssa tehtävän työn kehittämistä.

2 PERHEIDEN PALVELUT MUUTOKSEN ALLA

Opinnäytetyömme verkostopäivän järjestelyt ovat tuoneet konkreettiselle tasolle maassamme käynnissä olleita uudistuksia. Työ verkostopäivän rakentamiseksi suunniteltiin maakunta- ja sote-uudistuksen sekä Oulun kaupungin aluetyömallin mukaisesti.

Valtakunnallisella tasolla lapsiperheiden palveluja on uudistettu lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) mukaisesti. LAPE -muutosohjelma on ollut hallituksen kärkihanke, joka on pyrkinyt kehittämään lapsi- ja perhepalveluiden rakenteita ja toimintakulttuuria. Hanke on toiminut vuosina 2016–2019 ja ollut osa maakuntauudistusta. Hankkeen ensisijainen tarkoitus on ollut tukea lapsen edun ja oikeuksien toteutumista sekä vanhemmuutta. Perheiden auttaminen ja oikea-aikainen tuki ovat olleet myös uudistuksen lähtökohtia. Muutosohjelman Toimiva arki -kehittämiskokonaisuus on koostunut neljästä eri tavoitteesta: toimintakulttuurin muutos, perhekeskus -toimintamalli, varhaiskasvatus ja koulu lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena sekä erityis- ja vaativamman tason palveluiden kehittäminen. Pohjois-Pohjanmaalla on otettu tavoitteeksi kehittää näitä kaikkia neljää aluetta lasten ja perheiden palveluja arjen toimivuutta edistäen. Ohjelmaa on johtanut sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, viitattu 21.1.2019.)

Maakuntauudistuksen tavoitteena on ollut keventää tulevaisuudessa kuntien taloudellista kantokykyä, kun väestö ikääntyy. On ajateltu, että maakunnilla on parempi taloudellinen kantokyky kuin yksittäisillä kunnilla. Pohjois-Pohjanmaalla on haluttu ottaa asukkaiden hyvinvointi ja sen edistäminen keskeiseksi kehittämisen kohteeksi tässä uudistuksessa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valmistelutyössä on korostettu kaikkien toimijoiden merkitystä hyvinvoinnin edistämiseksi. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat olleet tärkeässä asemassa, sillä yhteisöt tuovat turvaa päivittäiseen arkeen. (Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja soteuudistus 2017, viitattu 21.1.2019.)

Pohjois-Pohjanmaalla toteutetussa PoPSTER-hankkeessa on luotu malleja ja toimenpideohjelmia siitä, millä tavalla sosiaali- ja terveyspalvelut alueella järjestetään maakuntauudistuksen edellyttämällä tavalla. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on ollut, että asiakkaan tarpeisiin vastataan kokonaisvaltaisesti. Tähän on pyritty yhdistelemällä erilaista osaamista ja keinoja niin, että palvelu on laadukasta ja vaikuttavaa. Asiakaslähtöisten palvelujen rakentamiseen vaaditaan aitoa ihmisten kohtaamista ja vuorovaikutuksellista kanssakäymistä, jotta tunnistetaan se, millaisia vaikutuksia

palveluilla on asiakkaiden arkeen juuri vallitsevissa olosuhteissa. Ennen kaikkea se on asiakastarpeiden tunnistamista ja asiakaskokemusten hyödyntämistä. Asiakslähtöisyys vaatii nykyistä syvempää asiakasymmärrystä, jossa lähtökohtana on asiakkaan palvelutarve sekä asiakkaan osallistaminen omaan palveluketjuunsa. Uudenaisten prosessien kehittäminen vaatii uutta ajattelua ja asennetta sekä luottamusta. (PoPSTer-loppuraportti 2017, 11.)

Uudistustyössä on pyritty asiakslähtöiseen palvelukokonaisuuteen ja rikkoutumattomiin palveluketjuihin. Arjen tuki on haluttu rakentaa erityisesti lähipalvelujen varaan ja toteuttaa palvelut siten, että erikoisosaaminen on tukemassa perustason toimintaa. Monialainen tieto ja näkökulmat asiakkaiden palvelutarpeista sekä monen toimijan yhteinen tulkinta tilanteesta on siten haluttu ottaa asiakslähtöisten palveluiden suunnittelun perustaksi. Kun asiakastarpeet tunnistetaan ja tulkitaan oikein, voidaan asiakkuuksia ryhmitellä ja luoda ryhmille kohdistettuja integroitua ja toimivia toimintamalleja. Asiakslähtöisyyden näkökulmasta haasteena on ollut kuitenkin se, että sote- ja maakuntauudistuksella saataisiin aikaan palvelujärjestelmä, joka on yksilöllinen ja asiakkaalle räätälöity palvelukokonaisuus, mutta kuitenkin tuottajien näkökulmasta selkeä, vaikuttava ja kustannustehokas toimintamalli. (PoPSTer-loppuraportti 2017, 11.)

Näiden muutosohjelmien ja uudistusten myötä Oulussa on alettu kehittää aluetyötä. Palvelukeskittymäalueilla on osaltaan haluttu toteuttaa muutosohjelmien asettamia tavoitteita. Oulu on jaettu neljään eri hyvinvointialueeseen (pohjoinen, keskinen, itäinen ja eteläinen), jotka osaltaan vastaavat palveluiden järjestämisestä ja toteutuksesta. Alueellisen työn tavoitteiksi on asetettu hyvinvoinnin lisääminen, eri toimijoiden tiivis yhteistyö, matala kynnyksellä osallistua, yhteisöllisyys sekä henkilöstön ja tilojen tehokas käyttö. Tarkoituksena on järjestää monialaisessa yhteistyössä toteutettuja asiakslähtöisiä palveluita, jotka ovat lähellä alueen asukkaita. Ihanteena on ns. yhden luukun palvelu, jolloin eri palvelumuodot on sijoitettu saman katon alle tai ainakin lähelle toisiaan. (Oulun kaupunki 2018, viitattu 11.1.2019). Myös Jäälän alueen omassa tulevaisuudenvisiassa korostuu alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen sekä palvelujen ja kohtaamispaikkojen kehittäminen (Jäälänvisio 2026, viitattu 12.3.2019). Monitoimitalot toimivat usein tällaisina keskuksina, sillä niissä järjestetään jo entuudestaan monenlaista toimintaa tai niiden organisoiminen monitoimitaloksi on sijainniltaan ja rakenteiltaan verrattain helppoa. Usein monitoimitaloja pidetään myös alueen ”olohuoneena” eli ajanviettopaikkana, johon kuntalaiset voivat tulla kohtaamaan toisiaan. Kun lähdetään liikkeelle perheen tarpeista, saavat asiakkaat todella tarvitsemiaan palveluja ja tukea ar-

keensa. Tuki pyritään myös tuomaan lähelle perhettä kotiin, kouluun ja perheen muihin ympäristöihin osaksi tavallista arkielämää. Oikea-aikainen tuki vahvistaa perheen omia voimavaroja ja mahdollisuuksia parantaa itse tilannettaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 12–13.)

3 PERHEIDEN HYVINVOINNIN ULOTTUVUUKSIA

3.1 Näkökulmia hyvinvointiin

Hyvinvointi on laaja käsite, jota voidaan tarkastella eri näkökulmista. Teoksessaan Hyvinvoinnin ulottuvuuksia Erik Allrdt erottelee hyvinvoinnin käsitteestä kaksi eri osa-aluetta. Toisessa ovat hyvinvointi ja onni/onnellisuus, toisessa elintaso ja elämänlaatu. Hyvinvointia määritellään tarpeiden tyydytyksen kautta ja sen ajatellaan olevan luonteeltaan pysyväisempää kuin onnen. Onnea ja onnellisuutta kuvataan subjektiivisina kokemuksina, johon liittyy hetkellisyys ja katoavaisuus. Elintaso on sidoksissa tarpeisiin, joita voidaan aineellisesti tyydyttää, kuten tulot ja asunto. Elämänlaatu taas kuvaa tarpeentyydytystä, joka perustuu inhimillisiin suhteisiin, ihmisten välisiin suhteisiin sekä ihmisen suhteisiin yhteiskunnan ja luonnon välillä. (1976, 32–33). Hyvinvoinnin määritelmä voidaan myös jakaa kolmeen luokkaan, joita ovat elintaso (Having), yhteisyyssuhteet (Loving) sekä itsensä toteuttamisen muodot (Being) (38–49.)

Hyvinvoinnin moniulotteisuus on herättänyt erimielisyyksiä siitä, mitkä ulottuvuudet tarkalleen kuuluvat hyvinvoinnin perustalle. Lähes poikkeuksetta kuitenkin ymmärretään, että se on useiden eri "avaruuksien" muodostama ilmiö, jossa nämä eri osa-alueet täydentävät toisiaan. Yhteinen peruskysymys kaikella tutkimuksella on hyvän elämän määritelmä. (Saari 2011, 9–11.) Anu Rajas (2011) kirjoittaa hyvinvoinnista arjen tasolta katsottuna. Hän kuvaa hyvinvointia tarpeiden tyydyttämisenä. Koettuun hyvinvointiin, onnellisuuteen ja elämän tyytyväisyyteen vaikuttaa arjessa toimiminen. Toiminnallisen ajankäytön nähdään jakautuvan ansiotyöhön, kotitöihin ja vapaa-ai-kaan. Tutkimuksen mukaan näiden osa-alueiden tasapainoisuus on tärkeää arjen hyvinvoinnin kannalta. Myös toiminnan vapaaehtoisuus ja ajankäytön hallittavuus luovat kokemuksia hyvinvoinnista. (Saari 2011, 243–251.)

3.2 Lapsiperheiden hyvinvointi

Jäälin alueen verkostopäivässä lapsiperheiden hyvinvointi oli keskeinen tema. Työmme perustana hyvinvoinnin eri ulottuvuuksista käytämme Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöryhmän laatimaa koostetta, jossa hyvinvoinnin eri ulottuvuudet on koottu yhteen lapsi-

perheiden eriytyisyys huomioiden (Liite 1). Eri ulottuvuuksia ovat asuminen, kasvu- ja elinympäristö; ihmissuhteet, vanhemmuus ja elämänmuutokset; yhteiskunta, arvot ja vaikuttaminen; palvelut; elintavat; toimiva arki; mielen hyvinvointi ja fyysinen terveys, minämyötätunto; työ; varhaiskasvatus ja koulu; vapaa-aika sekä taloudellinen toimeentulo. Päämääränä näille kaikelle on koettu hyvinvointi, onnellisuus, elämänlaatu ja tyytyväisyys elämään. (Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja sote-uudistus 2018, viitattu 19.12.2018.) Erityisesti vanhemmuus sekä päiväkotiki ja koulu ovat muihin viiteryhmiin verrattuna lapsiperheiden hyvinvointia määrittäviä erityispiirteitä. MLL:n mukaan vanhempien hyvinvointi heijastuu lapsiin ja heidän hyvinvointiinsa. Lapselle päiväkotiki ja koulu ovat arkeen ja hyvinvointiin merkittävästi vaikuttavia yhteisöjä kodin lisäksi ja hyvinvointi niissä heijastelee myös kotiin ja perheen hyvinvointiin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, viitattu 8.2.2019.)

Lammi-Taskula ja Karvonen (17–19, 2014) käsittelevät teoksessaan eri ulottuvuuksia, jotka vaikuttavat lapsiperheiden hyvinvointiin. Heidän mukaansa hyvinvointi rakentuu terveyden, materiaalsen hyvinvoinnin sekä koetun hyvinvoinnin varaan. Lapsiperheissä materiaalsia tekijöitä ovat vanhempien työssäkäynti, työn ja perheen yhteensovittaminen ja perheiden toimeentulo sekä kulutus. Muita tekijöitä ovat terveys ja elämäntavat, huolet ja avun tarve, sekä palveluiden saatavuus ja tuen riittävyys. Salmi ja Lammi-Taskula ovat peilanneet lapsiperheiden hyvinvointia Allardtin hyvinvointiteoriaan. He tulkitsevat kolmea hyvinvoinnin ulottuvuutta työn ja perheen yhteensovittamisen voimavaroina. Heidän mukaansa esimerkiksi kokemukset ajanpuutteesta ja perheasioiden laiminlyömisestä liittyvät Loving-ulottuvuuteen eli suhdetarpeisiin, Having-ulottuvuuden materiaalsiin tarpeisiin tai Being/Doing-ulottuvuuden työn luonteeseen ja omiin mahdollisuuksiin toteuttaa oikeuksiaan työpaikallaan. Loving-ulottuvuuteen voidaan liittää huoli omasta jaksamisesta, mutta se voi liittyä myös Being-ulottuvuuteen, koska se sisältää vanhemman kokemuksen perheasioiden laiminlyönistä. Doing-ulottuvuuteen liittyy riidat parisuhteessa, mutta yhtä hyvin se voi olla myös Loving-ulottuvuutta, sillä se sisältää parisuhteen jännitteitä ja kysymyksen oikeudenmukaisuudesta. (38–41.)

Lapsiperheiden vanhemmat tekevät tutkimuksen mukaan enemmän töitä, kuin lapsettomat työntekijät. Työnteon ja arjen yhdistäminen aiheuttaa kielteisiä jännitteitä, kun aikaa ei tahdo riittää kumpaankaan niin paljon kuin haluaisi. Toisaalta työssäkäynnin koetaan tuovan mukavaa vastapainoa perhearjelle, erityisesti pikkulapsiperheissä vanhemmat kokevat voivansa paremmin, kun käyvät välillä töissä. (Lammi-Taskula & Karvonen, 43–44.) Parisuhteen toimivuuden koetaan tuovan hy-

vinvointia perheeseen, ja tutkimuksen mukaan suuri osa suomalaisista onkin tyytyväisiä parisuh- teeseensa (74). Kuten Jäälän alueen asukaskyselyssäkin tuli ilmi, lapsiperheiden arjen voimavarat ovat usein omassa perheessä. Työn ja perheen yhteensovittamisen koettiin aiheuttavan arkeen kuitenkin eniten haasteita. Huolia perheet tunsivat lasten yksinäisyydestä tai kiusaamiskokemuk- sista.

4 YHTEISTYÖLLÄ PERHEIDEN HYVINVOINTIA KEHITTÄMÄSSÄ

4.1 Moniammatillisuus ja monialaisuus

Moniammatillinen yhteistyö on prosessi, jossa kaksi tai useampi ammattilainen käsittelee samaa ongelmaa tai työskentelevät saman tavoitteen saavuttamiseksi. Moniammatillisuus tuo työskentelyyn useita eri näkökulmia, kun eri alojen osaajat yhdistävät tietonsa ja osaamisensa. Keskeistä on löytää ja prosessoida kaikki se tieto, joka on tarpeellista päämäärän kannalta. Tavoitteena on, että moniammatillisen tiimin kaikki osallistujat voivat omalla osallistumisellaan ja näkökulmillaan vaikuttaa päätöksentekoon. Jokaisella asiantuntijalla on tuotavanaan erityistietoa omalta alaltaan, mikä on hyvä tunnistaa yhteisessä keskustelussa. Eri ammattikunnat saattavat käyttää erilaista kieltä, jolloin yhteisen kielen ja ymmärryksen löytäminen on erityisen tärkeää. Tarvitaan hyviä vuorovaikutustaitoja, jotta tiedon kokoaminen onnistuu mahdollisimman hyvin. Isoherranen on koonnut moniammatillisen yhteistyön tärkeät osat, jotka tulisi huomioida työympäristöstä huolimatta. Nämä ovat asiakaslähtöisyys, tiedon kokoamisen mahdollisuus, vuorovaikutustaidot, roolien muutokset sekä yhteydet verkostoihin. (Isoherranen 2008, 34–35.)

Nykyään puhutaan moniammatillisuuden ohella myös *monialaisesta yhteistyöstä*. Arjessa nämä käsitteet mielletään osin synonyymeiksi ja niiden käyttö voi olla epätarkkaa. Moniammatillisuus voidaan kuitenkin nähdä hieman suppeampana käsitteenä, jolla tarkoitetaan eri alojen välistä yhteistyötä yhden organisaation sisällä tai eri organisaatioiden välisissä verkostoissa. Monialainen yhteistyö sen sijaan voidaan ymmärtää eri aloja kokoavana ja niiden rajoja ylittävänä toimintana. Monialainen työskentely-yhteisö voi koostua paitsi eri ammattiryhmien edustajista, myös asiakkaista ja yhteistyökumppaneista. (Pukkila & Helander 2016, viitattu 17.1.2019.) Kirjallisuudessa käytetään enemmän moniammatillisuuden käsitettä, mistä syystä se on myös tässä työssämme paljon esillä. Verkostopäivän valmistelussa ja toteutuksessa haluamme kuitenkin korostaa, että työskentely on nimenomaan monialaista, sillä osallistujat eivät olleet pelkästään ammattilaisia, vaan myös kuntalaisia kutsuttiin mukaan kehittämistyöhön. Tässä kuvaamiamme moniammatillisuuden periaatteita voidaan kuitenkin hyvin soveltaa myös monialaiseen työskentelyyn.

4.2 Moniammatillisen työn edellytyksiä

Arponen, Kihlman ja Välimäki ovat koonneet perheiden parissa tehtävän moniammatillisen työskentelyn onnistumisen edellytyksiä, joista ensimmäinen on yhteinen tahtotila ja tavoite. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla perheiden kanssa työskentelevillä on halu tehdä yhteistyötä ja toiminnan on edettävä samaan suuntaan samankaltaisella arvopohjalla. Yhteinen tahtotila ei koske ainoastaan asiakastyötä tekeviä, toimiakseen moniammatillinen työ edellyttää sitoutumista myös organisaation johdon sekä poliittisen päätöksenteon tasolla. Yhteisten tavoitteiden esiin nostaminen ja niiden työstäminen edellyttää myös, että on foorumeita, joissa yhteistä keskustelua voidaan käydä. Moniammatillisten ryhmien kokoaminen voi kuitenkin usein jäädä tekemättä, sillä se ei varsinaisesti kuulu kenenkään toimenkuvaan. (2004, 41–42.) Oulussa tällaisen yhteistyön kehittäminen on onneksi päässyt vauhtiin ja järjestämämme verkostopäivä on esimerkki tällaisesta foorumista, jossa eri alojen asiantuntijat pääsevät käymään yhteistä keskustelua.

Toinen moniammatillisen työskentelyn onnistumisen edellytyksistä on myönteinen asenne. Pelkkä tietoisuus yhteistyön tärkeydestä ja perheiden kanssa työskentelevien asiantuntijoiden kokoaminen yhteen ei riitä, jos osallistujien asenne ei ole oikeanlainen. Osallistujien pitää sitoutua yhdenvertaisuuteen, siihen, että kaikkien näkemyksiä arvostetaan yhtä tärkeinä. Arponen ym. mainitsevat esimerkiksi, asiakkaan tilanteen kannalta yhtä merkittävää tietoa voi antaa psykiatrian ylilääkäri tai perhetyöntekijä, eivätkä hierarkkiset nokkimisjärjestykset moniammatillisessa työssä ole tarpeellisia. Asenteeseen liittyy myös sitoutuminen, ”ei koske minua” -asenteen välttäminen, sekä luottamus. Se on luottamusta omaan ja toisen asiantuntijuuteen ja jokaisen osallistujan arvostamista. (Arponen ym. 2004, 42.) Jäälin alueen verkostopäivässä pidimme tärkeänä huomioida sen, että osallistujien kirjosta tulisi hyvin vaihteleva. Eri alojen ammattilaisten lisäksi osallistujina olisi erikäisiä kuntalaisia ja järjestäjinä toivoimme, että mukana olevien ammattilaisten asenne olisi myös kuntalaisten asiantuntijuutta arvostava.

Moniammatillisten kehittämispäivien yksi ongelma on, että käsiteltävät asiat eivät useinkaan konkretisoidu käytännön työhön. Kokemus on osoittanut, että ammattilaisten kokoontuessa yhteen keskusteluissa tuodaan esiin monia hienoja perheiden tukemiseen liittyviä näkemyksiä ja kehitysideoita, mutta jos vastualueet eivät ole selviä, eivät suunnitelmat konkretisoidu käytäntöön, vaan kokoontumisen jälkeen jokainen lähtee jatkamaan omaa perustehtäväänsä. Myös Arponen ym. nostavat suunnitelmallisuuden yhdeksi työskentelyn edellytykseksi. Heidän mukaansa epämääräisten

tavoitteiden ja toimintojen kirjaaminen konkreettisiksi toimijoiksi, ajoiksi ja paikoiksi selkeyttää vastuuta ja roolijakoa. (2004, 43.) Suunnittelemassamme verkostopäivässä yksi kantavista ajatuksista olikin se, että työpajoihin jaetut osallistujat kirjaisivat ylös konkreettisen toimintasuunnitelman, jonka pohjalta uusien toimintatapojen olisi tarkoitus tulla käytäntöön ja näkyä jatkossa perheiden arjessa.

Neljänneksi moniammatillisen työn edellytykseksi Arponen ym. nostavat oppimisen ja dialogisuuden. Moniammatillisesta työstä voidaan siirtyä moniasiantuntijuuteen, mutta siirtyminen edellyttää uskallusta luopua omasta ammattilaisen manttelista ja luovuttaa oma asiantuntijuus yhteiseen keskusteluun eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Asiantuntijuutena ei tällöin voida pitää ainoastaan ammattiin liittyvää tietoutta, vaan myös hiljainen tieto ja yleinen elämäkokemus kuuluvat siihen. Oman asiantuntijuuden jakamisen lisäksi moniasiantuntijainen työskentely on myös muilta saamista ja oppimista. Tarkoituksena ei ole löytää yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua vaan luoda uusia erilaisia näkökulmia, mikä edellyttää avointa dialogia ja luottamuksellisuutta. (2004, 43–44.)

Matka aidosta moniammatillisuudesta moniasiantuntijuuteen on lyhyt, ja muutos tapahtuu luonnostaan yhdessä toimimalla (Arponen ym. 2004, 46). Myös Immonen puhuu asiantuntijuudesta. Kun verkostopäivän kaltaista kehittämistyötä tehdään monialaisesti, voidaan sitä kuvata *kehittävänä asiantuntijayhteistyönä*. Käsitettä voidaan avata seuraavasti. *Kehittävä* viittaa tekemisen tapaan; työskennellään tavoitteellisesti ajatuksena kehittää uutta tai parannella jo olemassa olevaa. *Asiantuntija* viittaa kaikilla osallistujilla olevaan asiantuntijuuteen. Tämä koskee myös kaikenikäisten kuntalaisten asiantuntijuutta. Osallisuudesta ja osallistumisesta puhutaan nykyään paljon. Tausta-ajatuksena on asiakaslähtöisyys ja mahdollisuus olla mukana itseä koskevassa päätöksenteossa. On kuitenkin vaarana, että kuntalaisten mukanaolo jää vain muodolliseksi osallistumiseksi, ei aidoksi osallisuudeksi. *Yhteistyö* onkin yhdessä toimimista siten, että kaikkien asiantuntijuus tulee osaksi työskentelyprosessia. (2005, 7–9.)

4.3 Näkökulmia verkostotyöhön

Monialaisuuteen liittyy läheisesti myös termi verkostotyö. Sosiaalialalla kehittämistyö tapahtuu usein erilaisissa pienemmissä ja suuremmissa verkostoissa. Karjalainen (2008, 253) muistuttaa, että kun verkostotoimintaa halutaan kehittää, on kehitettävä toimijoiden välisen vuorovaikutuksen laatua. Silloin on tärkeää pohtia, millaisia ovat ne rakenteet, joissa verkostotoimijat kohtaavat toisi-

aan ja joissa vuorovaikutusta syvennetään ja kehitetään. Verkostotoiminta voi muodostua joko pysyvistä, vakinaisista tapaamisista, tilannekohtaisesti rakennettavista ”kelluvista” rakenteista, tai jos-takin näiden väliltä. Pysyvässä verkstorakenteessa työskennellään pysyvästi yhdessä, ollaan tekemisissä toistuvasti samankaltaisina ilmenevien yhteistyökysymysten kanssa ja yhteinen toiminta on vakinaistettu esimerkiksi lailla. ”Kelluvasta” rakenteesta taas esimerkki on verkostopäivä, jollaista olimme mukana järjestämässä. Tällainen verkostotapaaminen voi olla kertaluontoinen, mutta Jäälän alueella näitä tapaamisia kuitenkin järjestetään säännöllisesti. ”Kelluvia” rakenteita tarvitaan silloin, kun pyritään tilannejoustavuuteen ja verkostokäytäntöjen kokeiluihin. (Karjalainen 2008, 253–255.)

Laadukas sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäminen edellyttää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin muodostaman kokonaisverkoston huomioimista. Toimivassa verkostotyössä lähdetään liikkeelle verkoston kokoamisesta ja keskinäisen luottamuksen rakentamisesta. Verkostoon tarvitaan jäseniä, jotka ovat motivoituneita työskentelemään kyseessä olevien kehittämiskohteiden hyväksi. Jos toimijat ovat keskenään tuttuja, heidän on helpompi luottaa toisiinsa ja sitoutua yhteisten ratkaisujen hakemiseen. Tämä mahdollistaa hiljaisen tiedon liikkumisen toimijoiden välillä, mikä puolestaan on edellytys todellisten innovaatioiden syntymiselle. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 8–9.) Joskus on kuitenkin perusteltua myös kutsua koolle suurempia verkostoja, jotka keskittyvät muutaman tunnin ajan kehittämistyöhön. Tällaisissa verkostoissa, joiden kaltainen suunnittelemaamme verkostopäiväkin on, kaikki osallistujat eivät voi mitenkään tuntea toisiaan, mutta työskentely voi silti olla hedelmällistä. Innovaatiot ja innostus voivat syntyä uusista kohtaamisista ja asiakkaiden mukanaolo tuo asiakasnäkökulman uudella tavalla esiin (Järvensivu ym., 51).

4.4 Asiakkaat osana monialaista verkostoa

Sen lisäksi, että asiakkaat ovat palvelujen käyttäjiä, on nykyään korostettu myös asiakkaiden osallisuutta palvelujen kehittämisessä. Jotta sosiaali- ja terveystalveluissa voidaan tuottaa asiakkaiden tarpeisiin vastaavia palveluita, vaatii palvelujen tuottaminen käyttäjien osallistumista kehittämiseen. On tärkeää erottaa, kehitetäänkö palveluja asiakaskeskeisesti vai asiakaslähtöisesti. Asiakaskeskeisessä kehittämistavassa asiakkaan tarpeet ovat kyllä keskiössä ja ohjaavat kehittämistyötä ja asiakasta myös voidaan kuulla palvelujen suunnitteluvaiheessa, mutta lopullisen palvelun toteuttamiseen asiakas ei voi vaikuttaa. Aloite kehittämiseen ei myöskään tule asiakkaalta, vaan asiakkaan roolina on enemmänkin kommentoida jo olemassa olevia palveluita esimerkiksi mielipidemittausten kautta. Asiakaslähtöisessä kehittämisessä asiakas voi olla mukana innovoimassa palvelua ja aloite

kehittämiseen voi tulla myös suoraan asiakkaalta. Asiakas voi myös olla mukana testaamassa palvelun toteutustapoja tai luomassa palvelulle vaihtoehtoja ennen kuin sitä kehitetään pidemmälle. Organisaation näkökulmasta kehittämisessä on kyse järjestelmistä, malleista ja systeemeistä, kun taas asiakkaan näkökulmasta kyse on siitä, vastaako palvelu asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen ja millaisia ovat saatuun palveluun liittyvät kokemukset. Asiakslähtöisyydessä asiakas nähdään oman hyvinvointinsa asiantuntijuuden kautta resurssina, jonka voimavaroja – ei pelkkiä tarpeita – tulee hyödyntää palveluiden toteuttamisessa ja kehittämisessä. (Virtanen, Suoheimo, Lamminmäki, Ahonen, & Suokas 2011, 18–19, 36.)

5 OPINNÄYTEYÖN TAVOITTEET

Tavoitteenamme oli suunnitella ja toteuttaa yhdessä palvelukeskittymätyöryhmän kanssa hyödyllinen ja toimiva verkostopäivä Jäälän ja Välikylän alueen toimijoille erityisesti lapsiperheiden näkökulma huomioiden. Mietimme yhdessä työryhmän kanssa, mitkä ovat niitä ajankohtaisia kehittämistarpeita ja teemoja, jotka verkostopäivässä otetaan käsittelyyn. Nämä teemat nousivat asukaskyselyn pohjalta, joten kyselyyn ja sen tuloksiin perehtyminen oli olennaista tehokkaan työskentelyn kannalta. Toinen osa opinnäytetyömme lyhyen aikavälin tavoitteita oli mallin laatiminen koko prosessista. Toimeksiantajamme toive oli, että projektimme pohjalta syntyy malli, jota voidaan käyttää myös muualla vastaavanlaisten verkostotapaamisten suunnittelussa.

Oma oppimistavoittemme oli oppia käytännön kehittämistyötä ja työskentelyä monialaisen työryhmän kanssa. Tavoitteenamme oli kehittää ja syventää tietoa ja taitoja monialaisen yhteistyön toteutumisesta, järjestötoiminnan vaikuttavuudesta sekä oppia kehittämishankkeen prosessin kulku suunnitteluvaiheesta toteutukseen. Tavoitteenamme oli toimia aktiivisena osana työryhmää ja työskennellä dialogisella otteella tuoden omia ajatuksiamme esiin ja myös kuunnellen muita. Osa tapaamisista toteutui isommalla suunnitteluryhmällä ja osa pienemmällä. Meidän oli osattava sopeuttaa toimintaamme niin, että kykenemme toimimaan erilaisten kokoonpanojen työryhmissä. Meidän oli oltava aktiivisia, kun suunnittelupanostamme tarvitaan ja toisaalta ymmärrettävä omat rajamme ja antaa työryhmän muiden jäsenten hoitaa ne asiat, joista he tiesivät enemmän kuin me. Työryhmän jäsenenä meidän oli ymmärrettävä se, että jokaisella on oma roolinsa työryhmässä ja meidän on hoidettava oma roolimme ja meiltä pyydetyt tehtävät huolellisesti.

Tavoittemme pohjautuvat ammattikorkeakoulun sosiaalialan kompetensseihin, joista työssämme korostuu erityisesti kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen. Se näkyy yhteistyönä eri toimijoiden kanssa, kansalaisten osallisuuden tukemisena sekä omana vaikuttamistyönä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Muita sosiaalialan kompetensseja ovat eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen. (Oulun ammattikorkeakoulu 2018, viitattu 11.12.2018.)

Pitkällä aikavälillä projektimme tavoitteena on tukea perhelähtöisen ja -keskeisen toimintamallin käyttöä perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa ja heidän välillään. Tämä vaatii sitä, että työpajoissa tehtyjä suunnitelmia aletaan toteuttaa, eikä jätetä vain ajatuksen tasolle.

Tavoitteemme oli, että ryhmäläiset sopivat esimerkiksi aikataulusta, kuinka tehtyjä suunnitelmia on tarkoituksena jatkaa ja jalkauttaa käytäntöön. Halusimme omalta osaltamme vaikuttaa perhelähtöisen ja –keskeisen toiminnan toteutumiseen, joiden tarkoituksena on perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Myös kuntalaisten aktivoiminen oman sekä yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi oli yksi tavoitteemme, jotta erilaisia toimintoja voitaisiin toteuttaa ja ylläpitää

5.1 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tapahtuma tai tuote tehdään jonkun kohderyhmän käytettäväksi, koska tavoitteena on joko saada ihmisiä osallistumaan toimintaan tai selkeyttää jotain toimintaa oppaan tai ohjeen avulla (Vilkkä & Airaksinen 2003, 38). Projektimme kohderyhmä oli verkostopäivään osallistuneet henkilöt, joita olivat kolmannen sektorin toimijat, kuten seurakunnan ja harrastepiirien edustajia, sivistys- ja kulttuuripalvelujen edustajia, hyvinvointi- ja terveystalvelujen edustajia sekä lapsia ja nuoria koulun oppilaskunnasta. Tavoitteena oli saada mukaan verkostopäivään erityisesti niitä ruohonjuuritason toimijoita, jotka ovat läsnä lapsiperheiden jokapäiväisessä elämässä. Mukaan kutsuttiin myös kuntalaisia, joilla haluavat olla tukemassa tavalla tai toisella Jäälin alueen vireyttä ja osallistua vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi verkostopäivään kutsuttiin aiemmin monitoimitalojen suunnittelutyöryhmässä toimineita ihmisiä, joilla on kokemusta asiasta.

Projektimme välittömiä hyödynsaajia olivat siis verkostopäivän osallistujat, jotka saivat yhteistyöstä työkaluja arjen työhönsä. Yhteistyö auttaa selkiyttämään työnjakoa, kohdentamaan resursseja tehokkaammin, vähentää päällekkäistä työtä ja lisää avointa vuorovaikutusta ja luottamusta muihin työntekijöihin (Sandström, Keiski-Turunen, Hassila, Aunola & Alahuhta 2018, viitattu 17.1.2019.) Ajatuksena oli, että myös verkostopäivään osallistuneet kuntalaiset, niin aikuiset kuin lapset ja nuoret, kuulusivat välittömiin hyödynsaajiin, vaikka he eivät osallistuneetkaan ammattinsa puolesta. Nämä vapaaehtoiset ja osallistumaan kiinnostuneet kuntalaiset saivat kokemuksen osallisuudesta ja siitä, että asiakkaana on mahdollista olla vaikuttamassa omaa elämää koskeviin palveluihin. Suunnitelmamme mukaan kuntalaisten mukanaolo olisi tuonut todeksi asiakaslähtöistä toimintamallia, josta nykyään niin paljon sosiaalialalla puhutaan. Pidimme tärkeänä sitä, että mukaan kutsutut kuntalaiset eivät kokisi olevansa sivuroolissa, vaan osallistuvat verkostopäivään tasavertaisina palvelujen kehittäjinä yhdessä ammattilaisten kanssa.

Välillisesti opinnäytetyömme toteutuksesta hyötyvät Jäälin alueen asukkaat, sillä verkostopäivässä alulle laitettut kehittämissuunnitelmat oli ajateltu käytäntöön niin, että niiden hyöty todella näkyy

alueen asukkaiden arjessa. Asukkaat hyötyvät myös välillisesti siitä, että eri alojen toimijat tapasivat toisiaan ja loivat yhteistyöverkostoja ja yhteisiä toimintasuuntia. Kun työntekijät pääsevät kehittämään omaa toimintaansa, he voivat paremmin olla tukena asiakkaiden arjessa ja tarjota palveluita, jotka lisäävät arjen hyvinvointia.

Projektistamme hyötyvät myös muut Oulun alueen työryhmät, jotka jatkossa järjestävät vastaavanlaisia verkostopäiviä. Yksi työmme tavoite oli, että luomme verkostopäivän järjestämisestä mallin, joka on apuna tulevien vastaavanlaisten kehittämispäivien järjestelyssä.

6 VERKOSTOPÄIVÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Opinnäytetyömme on toiminnallinen projektimuotoinen opinnäytetyö. Vilkka ym. kehottavat projektimuotoisen opinnäytetyön tekijää tutustumaan projektityöskentelyyn liittyvään kirjallisuuteen, jotta aiheen rajaaminen, aikataulutus ja työskentelytapa olisivat toimivia. Onnistunut projekti täytyy suunnitella, organisoida, toteuttaa, valvoa, seurata ja arvioida tarkasti. Tällaisen toiminnallisen opinnäytetyön aihe on usein työelämästä lähtöisin. Toiminnalla tavoitellaan käytännön toiminnan ohjeistamista, järjestämistä tai järjeistämistä. Työhön kuuluu aina toiminnan osuus eli produkti sekä koko prosessia kuvaava dokumentointi ja arviointi eli raportti. Jo suunnitelmavaiheessa on suositeltavaa olla mukana työelämän edustaja, ohjaaja sekä opinnäytetyön tekijä. (Airaksinen 2009, 10; Vilkka ym. 2003, 48–49.)

6.1 Suunnittelutyö

Verkostopäivän suunnittelu alkoi marraskuussa 2018, jolloin tapasimme ensimmäistä kertaa yhteistyökumppanimme MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiristä. Toimeksiantajamme ja yhteistyökumppanimme ovat MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri sekä Jäälin alueen palvelukeskittymätyöryhmä. Yhdessä MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin edustajan kanssa pohdimme kyselystä esiin nousseita asioita ja sitä, miten voisimme hyödyntää niitä opinnäytetyössämme. Kyselyn tulokset herättivät paljon ajatuksia siitä, kuinka Jäälin ja Välikylän alueen asukkaiden hyvinvointia voitaisiin kohentaa esimerkiksi järjestämällä erilaisia vapaa-ajan toimintoja lapsiperheille tai kartoittamalla mahdollisuuksia kiusaamisen ehkäisyyn. Toimeksiantajan tarpeita mukaillen päädyimme kuitenkin siihen, että ryhdymme yhdessä palvelukeskittymätyöryhmän kanssa suunnittelemaan monialaista verkostopäivää alueen toimijoille. Kun tehtävämme selkeytyi ja varmistui, lähdimme mukaan työryhmän kokouksiin ja aloimme perehtyä aiheeseemme tarkemmin.

Projektin alkuvaiheessa tutustuimme aiheeseemme kokoamalla tietoperustaa sekä osallistamalla Jäälin asukasiltan, jossa kyselyn tuloksia ja Oulun alueen uudenlaista, kuntalaisten osallisuutta tukevaa yhteisötoimintaa esiteltiin. Olimme myös mukana Oulun kaupungin lasten, nuorten ja perheiden elämänkaariverkoston kokouksessa, jossa saimme tietoa uudesta verkostomaisesta perhekeskeisestä toimintamallista lapsiperheiden palvelujen järjestämisessä. Nämä antoivat meille nä-

kemystä siitä, miten työmme sijoittuu laajempaan Oulun kaupungin lapsiperheiden hyvinvointia tukevaan työhön. Osallistuimme myös palvelukeskittymätyöryhmän kokouksiin sekä pidimme suunnittelukokouksia pienemmillä kokoonpanoilla.

Palvelukeskittymätyöryhmään kuului edustajia Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluista, esimerkiksi koulun rehtori, kirjaston edustaja ja nuorisotyöntekijä sekä edustajia varhaiskasvatuksen puolelta. Lisäksi mukana oli Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelujen alueellinen suunnittelija, MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin edustaja ja kuntalaisten edustaja sekä me sosiaalialan opiskelijat. Tämän monialaisen ryhmän aktiivisen keskustelun ja ideoinnin myötä suunnitelma verkostopäivän valmisteluun alkoi muotoutua.

Työryhmän ensimmäinen kokous keskittyi verkostopäivän rakenteen ja teemojen suunnitteluun. Suunnittelu aloitettiin sopivan ajankohdan ja paikan valitsemisella ja sen miettimisellä, ketä päivään kutsutaan. Tässä otettiin mallia vuonna 2017 olleesta verkostopäivästä, johon oli kutsuttu mm. koulun ja kirjaston edustajia, kuraattoreita, varhaiskasvatuksen työntekijöitä, seurakunnan edustajia, vanhempaintoimikunnan puheenjohtaja sekä hyvinvointipalvelujen edustajia, esimerkiksi lastensuojelun työntekijöitä ja terveydenhoitajia. Nyt päätettiin näiden lisäksi kutsua mukaan myös kuntalaisia ja laittaa kutsu niille, jotka olivat kyselyssä antaneet yhteystietonsa ja ilmoittaneet halukkuutensa eri toimintoihin osallistumiseen. Myöhemmin asukkaita kutsuttiin mukaan myös alkuvuodesta järjestetyssä asukasillassa. Verkostotapaaminen päätettiin edellisen verkostopäivän tapaan pitää iltapäivällä klo 13–16. Perusteluina tälle ajankohdalle oli mm. se, että opettajien osallistuminen onnistuu helpoimmin iltapäivällä. Arveltiin myös, että jos tapaaminen olisi jatkunut pidempään tai alkanut myöhemmin, osallistujia ei olisi tullut, sillä useimmat työntekijät haluavat lähteä kotiin viimeistään kello 16. Tapaamisen järjestämisaikaksi valikoitui itsestään selvästi alueen koulu, johon myös tuleva monitoimitalo sijoittuu.

Työskentely verkostopäivässä päätettiin järjestää työpajatyöskentelynä siten, että kukin osallistuja on koko iltapäivän ajan samassa työpajassa. Tällaista keskittynyttä, intensiivistä työskentelyä pidettiin parempana vaihtoehtona kuin sitä, että osallistujat kiertäisivät pajasta toiseen. Päätettävä oli myös siitä, kuinka osallistujat jakautuvat eri työpajoihin. Vaihtoehtona oli se, että osallistujat saisivat mennä vapaasti siihen työpajaan, joka heistä tuntuu kiinnostavalta, mutta päädyttiin kuitenkin siihen, että ilmoittautumisten jälkeen työryhmä jakaa osallistujat valmiiksi työpajoihin, jotta niistä saadaan tasaiset ja monialaiset.

Ensimmäisen palvelukeskittymätyöryhmän kokouksen jälkeen kokoonnuimme vielä kaksi kertaa pienemmällä kokoonpanolla, ensin MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin edustajan kanssa ja sitten kuuden hengen työryhmällä. Näissä tapaamisissa hiottiin vielä päivän aikataulurunkoa sekä teemoja ja niiden alle tulevia työpajoja. Tässä vaiheessa sovittiin myös käytännön asioista, kuten siitä, miten osallistujat kutsutaan ja kuka sen tekee, kuka ottaa vastaan ilmoittautumiset ja kuka huolehtii kahvituksen järjestämisestä. Myös työpajojen vetäjien valinta ja kutsuminen tehtävään oli tärkeä osa päivän suunnittelua. Tässä palvelukeskittymätyöryhmän edustajat olivat asiantuntijoita, sillä heillä oli laajat verkostot ja he tunsivat eri alojen ammattilaisia, joita pitivät sopivina henkilöinä vetämään työpajoja. Palvelukeskittymätyöryhmän puheenjohtaja ottikin vastuulle vetäjien kutsumisen. Meidän tehtävänämmä oli laatia kutsukirje aiempaa kutsua pohjana käyttäen, mutta työryhmän sihteerin vastuulla oli lähettää kutsut sekä ottaa ilmoittautumiset vastaan.

Seuraavassa palvelukeskittymätyöryhmän kokouksessa joulukuussa esittelimme nämä suunnitelmat muulle työryhmälle ja ryhmän jäsenet saivat kertoa ajatuksiaan. Erityisesti teemat ja niiden alle sijoittuvien työpajojen sisällöt hioutuivat vielä pitkin matkaa, kun työpajojen vetäjätkin saivat ottaa niihin kantaa. Tässä toisessa koko palvelukeskittymätyöryhmän kokouksessa käytiin myös läpi käytännön asioita verkostopäivän järjestelyihin liittyen ja varmistettiin, että mm. tilavaraus ja kahvituksen järjestäminen olisivat kunnossa. Kutsut päätettiin lähettää kahteen kertaan. Ensimmäisessä joulukuussa ennakkokutsu, joka antaisi kutsutuille tietoa siitä, että tällainen verkostopäivä on tulossa ja että päivä olisi hyvä laittaa ylös kalenteriin. Toinen kutsu, jossa olisi myös ohjeet ilmoittautumiseen, päätettiin lähettää helmikuun alussa noin kolme viikkoa ennen verkostopäivää.

6.2 Verkostopäivän teemat ja työpajat

Ensimmäisessä palvelukeskittymätyöryhmän kokouksessa keskusteltiin paljon kyselyn tuloksista ja siitä, millaisia asioita sieltä nousee erityisesti esiin alueen asukkaiden arjen hyvinvointiin liittyen. Näin alkoi pikkuhiljaa hahmottua, millaisiin asioihin verkostopäivässä olisi hyvä paneutua. Jääliin suunnitteilla oleva monitoimitalo oli yksi teema, jonka työryhmä halusi ehdottomasti mukaan, sillä monitoimitalon erilaisten toimintojen suunnittelu oli alueella hyvin ajankohtainen aihe. Kyselyn tuloksista saatiin kuntalaisten näkökulmaa asiaan. Myös muut aiheet haluttiin nostaa kyselystä, jotta kuntalaisten ääni kuuluisi myös aiheiden valinnassa. Keskustelussa esiin nousseita teemoja olivat mm. arjen hyvinvointi ja yhteisön merkitys hyvinvoinnille, verkostotyö, luontoympäristö, lasten harrastusmahdollisuudet ja kiusaamisen kokemukset päiväkotij- ja koulumaailmassa. Verkostopäivän kokonaisuuden teemaksi muodostui *Hyvinvoiva Jääli*.

Verkostopäivä päätettiin keskustelun myötä rakentaa kyselystä nousseiden kahden teeman ympärille. Nämä olivat 1) *Tilat yhteiseen käyttöön* ja 2) *Toiminnallinen verkostotyö hyvinvoinnin varmistajana*. Työryhmässä pohdimme, mikä olisi paras tapa työstää päivän teemoja ja päädyimme koamaan neljä työpajaa, kaksi kummankin teeman alle. Osallistujia odotettiin tulevan jopa n. 60 henkeä, joten työpajoja täytyi olla riittävän monta, jotta yhteen pajaan ei olisi liikaa osallistujia ja toimiva työskentely olisi mahdollista. Jokaiseen työpajaan pyydettiin kaksi vetäjää ja tarvittaessa heillä oli mahdollisuus myös jakaa työpajat vielä kahtia.

Ensimmäinen teema liittyi Jäälin ja Välikylän alueen hyvinvointia kehittävien toimintamahdollisuuksien edistämiseen. Toiveena oli, että alueelle saataisiin luotua selkeä matalan kynnyksen toimintamalli, joka mahdollistaisi asukkaille kohtaamispaikkoja ja tilaisuuksia osallistua erilaisiin toimintoihin. Tämä liittyi paitsi tulevaan Jäälin monitoimitalon suunnitteluun, myös muiden alueen tilojen kartoittamiseen. Asukaskyselystä nousi erityisesti lapsiperheiden tarve yleiselle kohtaamispaikalle sekä lasten vapaa-ajanviettomahdollisuuksille. Palveluiden saatavuus onkin yksi lapsiperheiden hyvinvointia edistävä tekijä (Lammi-Taskula & Karvonen 2014. 17–19). Teeman alle rakentuneiden työpajojen nimet olivat ”Jäälin monitoimitalo, kuntalaisten olohuone” sekä ”Jäälin ja Välikylän muut tilat ja ympäristö”. Kyselystä nousi esille, että asukkaat arvostavat paljon alueensa luontoa ja liikuntapaikkoja. Näiden kehittämisen lisäksi haluttiin lähteä pohtimaan, löytyykö alueelta muita tiloja, joita voitaisiin hyödyntää asukkaiden vapaa-ajan toiminnoissa ja olisivatko esimerkiksi päiväkotien liikuntasalit käytettävissä. Ajatuksena oli selvittää, voisivatko aktiiviset asukkaat omaehtoisesti järjestää esimerkiksi perheiden liikuntahetkiä päiväkotien saleissa. Monitoimitalon toiminnan suunnittelu palvelee jatkossa lapsiperheitä, kun lapsille järjestetään koulun jälkeen kerhotoimintaa tai muuta toimintaa, jossa on aikuisia seuraamassa mukana. Tämä toiminta osaltaan vastaa kyselystä nousseeseen vanhempien huoleen ja toiveeseen lapsille järjestettävästä toiminnasta ja tiloista, joissa lapset ja nuoret voisivat turvallisesti ja sallitusti kokoontua.

Toisen teeman alle rakentuneet työpajat liittyivät erilaisten perheiden hyvinvointia tukevien verkostojen toimintaan. Haluttiin kiinnittää huomiota siihen, että koska hyvinvointi koostuu monesta eri osa-alueesta, ei yksittäinen työntekijä voi hoitaa vain omaa ”tonttiaan”, vaan on huomioitava yksilö ja perhe kokonaisuutena ja tehtävä yhteistyötä kaikkien hyvinvoinnin osa-alueiden hyväksi. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyöryhmän mukaan lapsiperheiden hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia ovat asuminen, kasvu- ja elinympäristö; ihmissuhteet, vanhemmuus ja elä-

mänmuutokset; yhteiskunta, arvot ja vaikuttaminen; palvelut; elintavat; toimiva arki; mielen hyvinvointi ja fyysinen terveys, minämyötätunto; työ; varhaiskasvatus ja koulu; vapaa-aika sekä taloudellinen toimeentulo (LIITE 1). Perheet eivät elä lokeroissa, joissa he päivällä ovat varhaiskasvatuksen ja koulun asiakkaita ja illalla vapaa-ajan palvelujen asiakkaita, vaan perheen elämä on kokonaisuus, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Hyvän elämän edellytykset eivät noudata organisaatioiden hallinnollisia rajoja, vaan hyvinvointi on koko elämän ja arjen mukavaa sujumista. (Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja sote-uudistus 2018, viitattu 12.3.2019.) Jokaisella yksittäisellä toimijalla on roolinsa alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistämässä ja osallistujia haluttiin herätellä huomaamaan tämä seikka.

Teeman alle rakennetut työpajat olivat nimeltään ”Se, mitä teet, on tärkeämpää kuin mitä sanot” sekä ”Mitä juuri minä voin tehdä omassa roolissani lasten ja perheiden hyvinvoinnin eteen”. Näistä ensimmäinen painottui enemmän verkostotyöhön ja kehittämiseen, jälkimmäinen taas jokaisen toimijan omaan perustyöhön tai rooliin, missä tämä sitten alueen asukkaita kohtasikin. Pidimme tärkeänä sitä, että kaikissa työpajoissa olisi ammattilaisten lisäksi mukana myös alueen asukkaita antamassa työskentelyyn omaa näkökulmaansa. Tampereen yliopiston ja Tekesin julkaisema opas ohjaa ottamaan asiakkaita mukaan kehittämistyöhön. Kun asiakkaalla olevaa, ammattilaisen näkemystä ja kokemuksesta poikkeavaa, tietovarantoa hyödynnetään kehittämistyössä, saadaan tuotettua paremmin asiakkaiden tarpeita palvelevia ja siten myös kustannustehokkaampia palveluja. Asiakkaiden osallistumista kehittämällä voidaan lisätä mm. palveluiden arvoa asiakkaalle, yhteisön tietopääoman hyödyntämistä ongelmien ratkaisussa, asiakaslähtöisyyden arvostamista henkilökunnan keskuudessa sekä yhteisön sosiaalista pääomaa, avoimuutta ja luottamusta. (Larjo-vuori, Nuutinen, Heikkilä-Tammi & Manka 2012, 8.)

Työpajoille pyydettiin suunnitteluryhmän ulkopuoliset asiantuntevat vetäjät, joiden kanssa tapasimme kertaalleen tammikuussa. Paikalla olimme vetäjien lisäksi me opiskelijat sekä pieni osa palvelukeskittymätyöryhmästä. Tapaamisessa vetäjiä perehdytettiin siihen, millaisesta verkostopäivästä on kyse. Vetäjät saivat vapaat kädet päättää siitä, millaista työskentelyä työpajassaan järjestäisivät. Selkeäksi ohjeeksi heille kuitenkin annettiin se, että työpajoista olisi tarkoitus syntyä konkreettisia toimintasuunnitelmia. Työryhmässä emme halunneet, että verkostopäivän anti jäisi vain keskustelujen tasolle, vaan toiveena oli, että osallistujat loisivat konkreettisen toimintasuunnitelman, jossa kuvattaisiin, kuka tekee mitäkin ja miten asioita lähdetään kehittämään ruohonjuuritasolla. Tätä varten loimme word-asiakirjaan kevyen toimintasuunnitelman alustan, joka antoi työpajojen vetäjille suuntaa siitä, millaisia asioita olisi hyvä kirjata ylös (LIITE 2). Toimintasuunnitelmaan

oli tarkoitus kirjata mm. se, mitä asia koskee, millainen on nykytila ja mikä on tavoitetila sekä millaisilla konkreettisilla toimilla ja satsauksilla siihen päästäisiin. Vetäjille annettiin kuitenkin myös vapaat kädet muokata tätä toimintasuunnitelmapohjaa omaan työpajaansa sopivaksi.

6.3 Verkostopäivän toteuttaminen

Verkostopäivä toteutui suunnitelman mukaan Laivakankaan koululla helmikuussa 2019. Viikkoa aikaisemmin olimme vielä kokoontuneet pienellä työryhmällä jakamaan osallistujat rooliensa mukaan monialaisiin työryhmiin ilmoittautuneiden nimilistan perusteella. Tavoitteena oli, että jokainen osallistuja toisi keskusteluun oman alansa asiantuntijuuden ja näin yhdistämällä eri alojen tietoa ja osaamista saataisiin kehittämiseen monta näkökulmaa (Isoherranen 2008, 34–35). Käytännön muutoksia työpajojen kokoonpanoihin jouduttiin tekemään kuitenkin vielä itse verkostopäivässä, sillä kaikki ilmoittautuneet eivät päässeetkään paikalle. Tässä tarvittiin järjestäjiltä joustavuutta ja kykyä tehdä nopeita päätöksiä.

Verkostopäivässä osallistujia oli 30 ja heidät jaettiin kolmeen työpajaan alkuperäisen neljän sijaan, sillä yhdestä työpajasta puuttuivat lähes kaikki osallistujat. Monitoimitaloon sekä Jäälin ja Välikylän muihin tiloihin ja ympäristöön liittyvät työpajat päätettiin yhdistää. Kutsuja verkostopäivään oli lähtenyt 89 kappaletta ja lisäksi oppilaskunnan nuoria oli pyydetty mukaan suullisesti noin kymmenen henkeä sekä asukkaita asukasillassa tammikuussa. Siihen nähden osallistujia siis oli vähän, mutta tälläkin joukolla saatiin onneksi työskentelyä aikaiseksi ja aikaa jäi myös keskustelulle.

Järvensivu ym. kuvaavat työpajatyöskentelyä yhtenä keskeisenä verkostotyön muotona. Työpajat ovat ohjattuja yhteistyön tilanteita, mutta antavat kuitenkin osallistujille suhteellisen vapaan tilan kohdata toisensa sekä käsillä olevan kehittämistehtävän. Työpaja olisi hyvä aloittaa luovaa ilmapiiriä rakentavalla virittäytymisellä, joka auttaa irrottautumaan arjesta ja keskittymään työpajaan. Erillisen virittäytymisen voi korvata myös kahvihetkellä. Se on erityisesti suomalaisille tärkeä sosiaalinen käytäntö, joka mahdollistaa sanattomankin verkostoitumisen muiden läsnäolijoiden kanssa. Myös järjestämässämme verkostopäivässä työpajatyöskentely aloitettiin yhteisen aloituksen jälkeen kahvittelemalla, minkä jälkeen jokainen työpaja työskenteli vetäjien valitsemalla tavalla. Järvensivun ym. mukaan työpajan onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat lisäksi mm. tilojen saavutettavuus, työvälineiden toimivuus sekä rauhallinen ilmapiiri. On tärkeää, että työpajan osallistujat

tulevat toisilleen esitellyiksi ja että kaikilla on yhteinen näkemys siitä, miksi yhteen ollaan kokoonnuttu. Onnistunut työpaja osallistaa verkoston jäseniä aitoon rakentavaan dialogiin, jossa korostuu hyvä kuuntelu sekä oman äänen rehellinen esilletuominen. (2010, 49–51.)

Työpajatyöskentelyn jälkeen jokaisen pajan vetäjät esittelivät työpajassaan kehiteltyjä ajatuksia ja ne jäivät myös palvelukeskittymätyöryhmälle jatkojalostusta varten. Myös keskustelua käytiin esitelyjen yhteydessä. Konkreettisia toimintasuunnitelmia ei työpajoissa syntynyt, mutta ne tuottivat paljon alueen asukkaiden ja erityisesti lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseen liittyviä ajatuksia. Monitoimitaloon suunniteltiin erilaisia toimintoja, kuten perhekahvilaa, erilaisia kerhotoimintoja, oppilaiden läksyparkkia ja kuukausittain järjestettävää koko perheen tapahtumaa. Periaatteina tilojen käytölle tulisi suunnitelmien mukaan olla se, että tilat olisivat vaivattomasti otettavissa käyttöön ja että alueen asukkailla olisi oikeus käyttää tiloja laajasti. Sisäänkäynti voisi tapahtua omatoimisesti esimerkiksi kirjastokortilla.

Verkostotyöhön ja jokaisen toimijan tärkeään rooliin liittyvät työpajat tuottivat ajatuksia muun muassa siitä, kuinka asiakkaana olevat perheet valitsevat ja ovat hyväksymässä heidän kanssaan verkostossa toimivia tahoja. Verkostotyön onnistumisen edellytyksenä pidettiin verkoston jäsenten toistensa tuntemista, uusien toimijoiden mukaan ottamista sekä yhteisen työn hyödyn tunnistamista. Työpajoissa pohdittiin myös aikuisen roolin tiedostamista ja arjessa läsnäolon sekä sensitiivisyyden tärkeyttä. Keskenäisyyden ja epätäydellisyyden sietäminen sekä avoimuus erilaisille ideoille nähtiin hyväksi ja tämä mahdollistaisi esimerkiksi monenlaisten lasten välituntikerhojen ja yhteisten elokuvailtojen järjestämisen. Esiteltiin myös ajatus kaveripenkistä, jollainen koulun pihalle voidaan järjestää. Kaveripenkille voi välitunnilla mennä istumaan sellainen oppilas, jolla ei ole kaveria, mutta joka ei haluaisi olla yksin. Penkillä istujan muut huomaavat ja tulevat pyytämään mukaansa leikkeihin. Eräässä koulussa tällainen tapa oli otettu onnistuneesti käyttöön.

Päivän aikana meidän tehtävämme oli olla taustalla ja havainnoida työpajoja ja päivän kulkua. Olimme valmiina olemaan avuksi käytännön asioissa, mikäli meitä olisi tarvittu. Roolit ja päivän kulku oli kuitenkin hyvin suunniteltu etukäteen, joten haastavia tilanteita ei tullut. Kiersimme seuraamassa kaikkien työpajojen työskentelyä. Meidän vastuullamme oli myös kerätä päivän lopuksi palaute osallistujilta palautelomakkeella, jonka olimme kehittäneet (LIITE 3). Kokosimme palautteet yhteen ja purimme ne. Pääosin saimme hyvää palautetta päivän aikataulutuksesta, sujuvuudesta

ja työpajatyöskentelystä yksittäisiä kommentteja lukuun ottamatta. Verkostopäivän jälkeen osallistuimme vielä yhteen palvelukeskittymätyöryhmän kokoukseen, jossa kävimme läpi osallistujien palautteen ja keskustelimme päivän annista.

Toimeksiantajamme toiveesta laadimme mallinnuksen verkostopäivän suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin (LIITE 4). Malliin on eritelty verkostopäivää järjestettäessä eri vaiheissa huomioitavat asiat. Aluksi toimeksiantajamme pyysi raporttia, mutta pohdittuamme toimeksiantajamme kanssa parasta ratkaisua siitä, millaiseen muotoon malli olisi parasta rakentaa, päädyimme lopulta yksinkertaiseen prosessikaavioon.

7 ARVIOINTI JA PÄÄTELMÄT

Kun opinnäytetyön toteutus on valmis, on aika arvioida sitä, kuinka sille asetetut tavoitteet on saavutettu. Muutosta ja kehittämistavoitteita arvioitaessa mitataan, onko tavoitteita saavutettu kyseisillä toimenpiteillä (Kananen 2012, 80–81). Vilka & Airaksinen (2003) kirjoittavat, että toiminnallisessa opinnäytetyössä palautetta kannattaa pyytää tapahtuman onnistumisesta. Myös toteutus-tapa on keskeinen arvioinnin kohde, johon sisältyy myös käytännön järjestelyn arviointi. (157–158). Arvioimme tapahtuman tavoitteiden toteutumista osallistujien näkökulmasta palautekyselyllä, jolla verkostopäivään osallistujat saivat kertoa mielipiteensä päivästä ja sen järjestelyistä. Kehitimme palautelomakkeen, jonka oli tarkoitus olla yksinkertainen ja nopea täyttää päivän loppuksi (LIITE 3). Olemme arvioineet tavoitteiden saavuttamista yhteistyökumppaneiden kanssa keskustellen ja keskenämme omaa työtämme reflektoiden. Yhteistyökumppanille ja toimeksiantajalle annoimme myös kirjallisen palautekyselyn. Näin pystyimme arvioimaan kokonaisuutena, kuinka olemme onnistuneet ja päässeet tavoitteisiimme.

7.1 Verkostopäivän järjestäminen

7.1.1 Työpajojen teemat

Kirjasimme tavoitteeksemme järjestää Jäälän ja Välikylän alueen toimijoille ja asukkaille hyödyllinen ja toimiva verkostopäivä erityisesti lapsiperheiden näkökulma huomioiden. Asukaskyselyn mukaan vanhemmat olivat huolissaan lasten kiusaamiskokemuksista ja huumeiden ilmestymisestä aikaisempaa enemmän Jäälän asuin ympäristöön. Nämä seikat tuovat turvattomuutta lapsille. Myös salitun oleskelupaikan ja järkevän tekemisen puute lapsilla ja nuorilla nousivat useassa vastauksessa esille. Tutkimuksen ja kyselystä saatujen vastausten mukaan lapsiperheiden hyvinvoinnille olennaista on arjen sujuminen (Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja sote-uudistus, 2018, viitattu 10.12.2018; Saari 2011, 243–251). Siihen sisältyy muuan muassa turvallisuus ja arjen vaatimusten yhteensovittaminen (Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja sote-uudistus, 2018, viitattu 10.12.2018). Tämä näkökulma otettiin vahvasti mukaan työpajojen teemoja suunniteltaessa. Lasten turvallisuutta ja hyvää arkea ajatellen päivän teemat sisälsivät ajatuksen siitä, kuinka aikuiset voisivat omassa roolissaan työnsä puolesta tai kerhon vetäjänä estää kiusaamista edistävää toimintaa ja kuinka omassa työssään voisi hyvää vahvistamalla kitkeä huonoja toimintamalleja tai käytöstä.

Monitoimitalon toiminnan ajateltiin palvelevan lapsiperheiden tarpeita erilaisten kerhotoimintojen muodossa ja kohtaamispaikkatoimintana. Pienen koululaisen on turvallista jatkaa koulun jälkeen kerhotoimintaa samassa koulurakennuksessa, eikä tarvitse lähteä yksin kotiin odottelemaan vanhempiaan useaksi tunniksi. Monitoimitaloon suunniteltiin monenlaista harrastetoimintaa, joten perheen harrastukset voisivat löytyä saman katon alta, jolloin aikaa ei mene kuljettamiseen eri puolille kaupunkia.

Onnistuimme johtamaan päivän teemat tietoperustaamme nojaten ja lasten ja perheiden näkökulma huomioiden. Meneillään ollut hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE sisältää Toimiva arki -kehittämiskokonaisuuden, jonka tavoitteena on ollut muun muassa toimintakulttuurin muutos, perhekeskus-toimintamalli sekä koulun ja varhaiskasvatuksen merkitys lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukemisessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Viitattu 21.1.2019.) Tavoitteemme päivän hyödyllisyydestä toteutuu tässä alueellisellakin tasolla, sillä verkostopäivässä oli edustettuina useita koulun ja päiväkodin työntekijöitä, joten heillä on ollut mahdollisuus saada eväitä lasten ja perheiden tukemiseen. Alueuudistuksen tavoitteena on myös ollut palveluiden keskittäminen sekä viranomaisten yhteistyö (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 10–11.) Myös näitä alueuudistuksen tavoitteita olemme hyödyntäneet verkostopäivää ja sen teemoja suunniteltaessa.

Verkostopäivän käytännön järjestelyt onnistuivat hyvin. Aikataulukko ja muut asiat olivat toimivia ja osallistujat antoivat niistä hyvää palautetta. Palautteesta tuli ilmi, että osallistujat pitivät verkostopäivää tärkeänä ja halusivat kokoontua yhteen keskustelemaan ja tutustumaan alueen asukkaisiin ja muihin toimijoihin. Osallistujat pitivät hyvänä myös sitä, että alueelle kehitetään lisää matalan kynnyksen toimintaa ja kohtaamistilanteita. Myös verkostopäivän aiheeksi valittuja teemoja pidettiin pääasiassa hyvinä sekä ajankohtaisina ja lapsiperheiden näkökulmaa tärkeänä. Kokoamamme tietoperusta antoi meille hyvin suuntaa teemojen kehittelyyn sekä kokonaisuutena monialaisen työskentelyn järjestämiseen.

7.1.2 Alueen toimijoiden osallistuminen

Verkostotapaaminen ei tavoittanut alueen toimijoita niin laajasti, kuin olisimme toivoneet. Koulut ja muut kunnan sivistys- ja kulttuuripalvelujen toimijat olivat vahvasti edustettuina, mutta sen sijaan esimerkiksi kolmannen sektorin edustajia ja alueen asukkaita olisi ollut hyvä olla paikalla enemmän tuomassa omaa ääntään kuuluville. Tietoperustaa kootessamme opimme, että monialaisessa työskentelyssä eri alojen osaajat yhdistävät tietonsa ja osaamisensa. Keskeistä siinä on, että löydetään

ja prosessoidaan kaikki se tieto, joka on tarpeellista päämäärän kannalta. Monialaisessa tiimissä kaikki osallistajat tuovat oman alansa erityistietoa keskusteluun ja voivat näin olla vaikuttamassa osallistumisellaan ja näkökulmillaan. (Isoherranen 2008, 34–35.) Verkostopäivässä sivistys- ja kulttuuripalvelujen toimijoita oli puolet osallistujista, hyvinvointipalvelujen toimijoita viisi henkeä ja kolmannen sektorin edustajia oli vain yksi henkilö. Myös kuntalaisia oli paikalla vain viisi henkeä. Hyvää työskentelyä ja keskustelua syntyi tälläkin kokoonpanolla, mutta monipuolisempi osallistujakoonpano olisi tuottanut varmasti vieläkin moniäänisempää kehittämistyötä. Esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ja lastenneuvolan terveydenhoitajien sekä kolmannen sektorin eri toimijoiden mukanaolo olisi tuonut heidän näkökulmaansa paremmin esille.

Muutenkaan osanotto ei ollut niin laajaa kuin olisimme toivoneet. Osallistujia oli 30, vaikka kutsuja oli lähetetty 89 kappaletta ja sen lisäksi kuntalaisia pyydetty osallistumaan suullisesti. Enemmän osallistujia olisi tarkoittanut myös moninaisempia ääniä kehittämistyössä. Arposen ym. mukaan yksi moniammatillisen työn edellytyksistä on yhteinen tahtotila ja tavoite, joka antaa työntekijöille motivaatiota yhteistyön tekemiseen (2002, 41). Eri toimijat, jotka kutsun olivat saaneet, eivät syystä tai toisesta olleet motivoituneita tai kykeneväisiä osallistumaan verkostopäivään. Tämä on asia, johon on syytä kiinnittää huomiota. Jatkossa esimerkiksi kutsukirjeessä voitaisiin tuoda vielä paremmin esiin sitä, kuinka tärkeä jokaisen yksittäisen osallistujan rooli tällaisessa verkostotapaamisessakin on. Erilaisissa verkostoissa voitaisiin myös selvittää sitä, millaisia syitä osallistumattomuudelle on ja lähteä sitä kautta kasvattamaan osallistujamääriä vastaavanlaisissa kehittämissäpäivissä.

7.1.3 Kuntalaisten osallisuus

Tietoperustassa pohdimme asiakkaiden osallisuutta palvelujen kehittämisessä. Asiakslähtöisen ja asiakaskeskeisen kehittämisen erot ovat siinä, että asiakaskeskeisessä kehittämistavassa asiakkaan tarpeet ovat kyllä keskiössä ja ohjaamassa kehittämistyötä ja asiakasta voidaan kuulla suunnitteluvaiheessa, mutta lopullisen palvelun toteuttamiseen asiakas ei voi kuitenkaan vaikuttaa ja asiakkaan roolina on enemmänkin kommentoida jo olemassa olevia palveluita. Asiakslähtöisessä kehittämisessä asiakas on aktiivisesti mukana kehittämässä palvelua ja asiakas nähdään oman hyvinvointinsa asiantuntijana, jonka voimavaroja tulee hyödyntää palveluiden kehittämisessä. (Virtanen ym. 2011, 18–19, 36.) Verkostopäivässä asiakkaiden osallisuus oli kahtalaista. Toisaalta kehittämistyö oli asiakaskeskeistä, sillä asiakkaat olivat tuoneet näkemyksensä esille kyselyssä ja kaikki verkostopäivän teemat nostettiin nimenomaan siitä. Toisaalta verkostopäivässä pyrittiin myös asiakslähtöisyyteen, sillä kuntalaisilla oli mahdollisuus osallistua päivään aktiivisina

kehittäjinä muiden toimijoiden rinnalla. Päivän toteutuksessa olisi kuitenkin pitänyt paremmin ottaa huomioon ne seikat, jotka olisivat mahdollistaneet kuntalaisten osallistumisen, sillä nyt kuntalaisten määrä suhteessa muihin toimijoihin oli vähäinen.

Larjovuoren ym. mukaan ammattilaisten tehtävänä on luoda kuntalaisille kannusteita osallistua kehittämistoimintaan. Asiakasosallistuminen tulisi kytkeä todellisiin ja ajantasaisiin kehittämiskohteisiin ja toimintamahdollisuuksiin. Tulisi myös selvittää millaisia osallistumisen esteitä kuntalaisilla on ja tukea sitten osallistumisessa esimerkiksi kuljetuksia ja lapsiparkkia järjestämällä. (2012, 27.) Emme tiedä, miksi kuntalaisia osallistui tapaamiseen niin vähän, mutta olemme pohtineet mahdollisia syitä. Yksi erittäin tärkeä seikka oli varmasti tapahtuman ajankohta. Ajankohdan olisi tullut olla sellainen, että mahdollisimman moni pääsisi osallistumaan. Tässä ei toteutunut tuo Larjovuoren ym. mainitsema kuntalaisten osallistumisen kytkeminen todellisiin toimintamahdollisuuksiin. Tapaaminen järjestettiin virka-aikana, jolloin monet kuntalaiset voivat olla estyneitä pääsemään oman työnsä vuoksi, eikä heillä silloin ole todellista mahdollisuutta osallistua, vaikka teoriassa tällainen mahdollisuus tarjotaankin.

Kuntalaisten osallistumisen tärkeyttä tulisi nostaa enemmän esille ja painottaa, että kaikki halukkaat osallistujat ovat tervetulleita ja tarpeellisia jäseniä kehittämistyössä. Larjovuoren ym. mukaan jokaisessa yhteisössä on pieni joukko kuntalaisaktiiveja, jotka ovat innokkaasti mukana lähes kaikessa alueensa toiminnassa. He huomauttavat, että olisi erityisen arvokasta saada mukaan näitä aktiivisia kuntalaisia, joilla on toimintatarmaa, suhteita ja laajat verkostot. Heiltä saadaan laajaa näkemystä kuntalaisten ajatuksista ja siitä, ”mistä kylällä puhutaan”. He voivat antaa vinkkejä myös siihen, miten muitakin kuntalaisia saataisiin osallistumaan enemmän. (2012, 24.)

7.1.4 Toimintasuunnitelmat

Olenaisena osana verkostopäivän tavoitteita oli se, että tapaamisessa saataisiin aikaan toimintasuunnitelmia tai jatkosuunnitelmia kehittyneen idean varalle. Ajatuksena oli, että päivän päätteeksi palvelukeskittymätyöryhmällä olisi paperilla konkreettisesti nimiä, paikkoja ja aikatauluja, joiden mukaan alueelle tuotaisiin lisää hyvinvointia tukevia palveluja. Tämä ei kuitenkaan toteutunut. Vaikka ryhmän vetäjille oli kerrottu tavoitteesta, että tarkoituksena on saada aikaan toimintamalleja, jotka jalkautuvat käytäntöön konkreettisesti, ryhmätöiden anti jäi suurelta osin vielä ideoiden tasolle. Ryhmän vetäjille oli annettu kyselyn materiaali etukäteen tutustuttavaksi. Asukaskyselyn vastauksissa kuntalaiset olivat jo ehdottaneet ideoita, joten tämä toisti hieman samaa, eikä palvelut

odotetusti tätä suunnittelutyöryhmän tavoitetta. Myös ryhmän jäsenten tuttuus voi vaikuttaa työskentelyn lopputulokseen ja sujuvuuteen, sillä etukäteen toisilleen tuttujen henkilöiden voi olla helpompi lähteä työstämään ideoita, kun taas toisilleen vieraiden henkilöiden on tutustuttava toisiinsa aluksi (Järvensivu ym. 2010, 8–9).

Havaitsimme kuitenkin kierrellessämme ryhmissä ja palautteita lukiessamme, että asennemuutosta omassa työssä aiotaan tehdä ja toivon mukaan niin on tapahtunutkin. Palautteista kävi ilmi, että ainakin muutaman osallistujan päivän anti oli herättänyt pohtimaan sitä, kuinka yksinkertaisilla toimilla hyvää voi saada aikaan.

”Ajattelutapa ainakin sai muutosta”

”Jokainen voi miettiä omaa toimintaa roolissaan, eikä maksa mitään”

”yhteenkokoontuminen valaisi kuin yksinkert. toimilla voi saada hyvää aikaan”

Myös monitoimitalon toiminnan edistyminen kuulosti olevan hyvässä vauhdissa vaikei lukkoon lyötyjä jatkosuunnitelmia vielä voitukaan kirjata. Jotta ideoista saataisiin toimivia, on niitä nähtävästi ensin hiottava toimintakuntoisiksi.

”Kun näitä ideoita viedään käytäntöön, saadaan alueen asukkaille monenlaisia kohtaamistilanteita, joihin helppo osallistua”

”Nyt on hyvät mahdollisuudet tähän, kun eri alan toimijat on koossa ja monitoimitalon uudet tilat pian käytössä”

Vaikka meidän tavoitteemme järjestäjinä eivät täysin toteutuneet, pitivät osallistajat päivää antoisana ja uskoivat myös siitä olevan hyötyä alueen asukkaiden hyvinvoinnille. He kommentoivat, että päivässä on tuotettu hyviä, konkreettisia kehittämisideoita, jotka on helppo toteuttaa. Kommentteissa tuli esille myös, että Jäälän alueella eletään nyt kehittämisen aikaa ja innostuneet ja aktiiviset toimijat saavat uutta aikaiseksi. Vain yksi vastaajista epäroi päivän hyödyllisyyttä, koska koki keskustelun jääneen ideoinnin ja listauksen tasolle.

7.2 Mallin laatiminen

Toinen osa opinnäytetyömme lyhyen aikavälin tavoitteita oli mallin laatiminen koko prosessista. Toimeksiantajamme toive oli, että projektimme pohjalta syntyy malli, jota voidaan käyttää myös muualla vastaavanlaisten verkostotapaamisten suunnittelussa. Keskustelimme toimeksiantajamme kanssa mallin muodosta ja sisällön teemoista.

Malli oli helppo toteuttaa, sillä meillä oli prosessin vaiheet hyvin mielessämme sekä kirjattuina ja olimme matkan varrella oppineet huomaamaan tärkeitä asioita, jotka tällaisen tilaisuuden järjestämisessä tulee ottaa huomioon. Malli on prosessikuvaus siitä, mitä olemme kokouksissa yhdessä pohtineet ja millaisiin johtopäätöksiin tulleet erilaisissa ratkaisuissa. Monialaisessa tiimissämme jokaisen näkemyksellä on ollut tärkeä merkitys. Kaikki tiimin jäsenten on tärkeää saada ilmaista oman asiantuntijuutensa keskusteluissa. Näin saadaan koottua päämäärän kannalta tärkeimmät asiat. (Isoherranen 2008, 34–35.) Työskentelymallia kootessamme saimme kiteytettyä ja vedettyä yhteen sen työn, jota itse olemme olleet osana tekemässä. Mielestämme malli onnistui hyvin, eikä muilla verkostopäivää järjestäneillä työryhmän jäsenillä tai toimeksiantajallakaan ollut siihen muutosehdotuksia. Mallille on todennäköisesti piankin käyttöä, kun toimeksiantajamme aloittaa toisessa kaupunginosassa uuden työryhmän kanssa vastaavanlaisen tilaisuuden järjestämisen.

7.3 Omat oppimistavoitteemme

Oma oppimistavoitteemme oli oppia käytännön kehittämistyötä ja työskentelyä monialaisen työryhmän kanssa. Mielestämme onnistuimme tavoitteessa hyvin ja olimme aktiivisia jäseniä työryhmän kokouksissa suunnitellessamme verkostopäivää ja sen toteutusta. Myös toimeksiantajan ja yhteistyökumppanin antaman palautteen mukaan osallistuimme työryhmän kokouksiin tasavertaisina ja aktiivisina työryhmän jäseninä. Saimme myös palautetta siitä, että suoriuduimme tehtävistämme itsenäisesti ja vastuullisesti. Toimeksiantaja toi myös esille, että olemme kysyneet ja selventäneet omaa rooliamme verkostopäivän suunnittelun edetessä ja näin vahvistaneet omaa rooliamme myös muille toimijoille.

Pyrimme monialaisen työryhmän keskusteluissa tuomaan esille sosiaalialan näkemystä ja saimme myös yhteistyökumppanilta palautetta siitä, että pohdimme asioita laajasti monesta näkökulmasta. Sosiaalialan näkökulman esille tuominen tuntui tosin meistä jossain vaiheessa haasteelliselta, sillä eri ihmisillä saattoi työryhmässä olla omia henkilökohtaisiakin intressejä verkostopäivän

suhteen. Olisimme voineet tuoda enemmänkin alamme näkemystä esille, mutta saimme kuitenkin hyvin vaikutettua päivän teemoihin, jotta ne sopivat myös meidän opinnäytetyömme ja alamme tavoitteisiin. Työryhmän kokouksissa opimme monialaisen tiimin toiminnasta, kuinka eri asiantuntijat tuovat työhön oman näkemyksensä.

Tietoperustassa kokosimme moniammatillisen työn edellytyksiä, joita ovat yhteinen tahtotila ja tavoite, myönteinen asenne, suunnitelmallisuus sekä oppiminen ja dialogisuus (Arponen ym. 2004, 41–44). Arvioimme näiden toteutumista palvelukeskittymätyöryhmässä, jossa suunnittelimme verkostopäivän toteutusta. Jo pelkästään se, että tällainen työryhmä on olemassa ja että Oulussa tällisten ryhmien toiminta on alueellista, kertoo siitä, että tahtotila yhteistyöhön on olemassa. Yhteistä tahtotilaa vaaditaan paitsi asiakastyötä tekevien tasolla, myös organisaation kaikilla tasoilla sekä poliittisen päätöksenteon tasolla (sama, 41). Moniammatillisen työn yhteinen tavoite oli kaikille selkeä sillä ajalla, kun olimme työryhmässä mukana, sillä kokouksissa keskityttiin verkostopäivän suunnitteluun. Saimme kuitenkin myös nähdä, miten moniammatillista työtä tehdään työryhmässä laajemminkin. Viimeisessä kokouksessa, jossa olimme mukana, työryhmä suuntasi katseensa verkostopäivän jälkeen jo tulevaan ja keskusteli tulevan kauden toimintasuunnitelmien laatimisesta.

Arposen ym. mukaan myönteiseen asenteeseen liittyy mm. yhdenvertaisuus ja se, että kaikkien näkemyksiä arvostetaan yhtä tärkeinä samoin kuin luottamus, joka ohjaa uskomaan jokaisen osallistujan asiantuntijuuteen (2004, 42). Arvioimme mukaan työryhmässä kuunneltiin arvostavasti kaikkia ja jokaisen näkemystä pidettiin tärkeänä. Vaikka välillä keskustelu oli tiukkasävyistä, ilmapiiri saatiin palautettua myönteisemmäksi esimerkiksi huumorin avulla. Myös suunnitelmallisuus toimi työryhmässä hyvin, sillä erilaiset roolit ja vastuut jaettiin selkeästi ja kaikki hoitivat oman osansa. Oppiminen ja dialogisuus liittyvät avoimeen asiantuntijuuksien vaihtoon, jossa oman asiantuntijuuden jakamisen lisäksi myös opitaan ja saadaan muilta (sama, 42–43). Muiden osallistujien sisäistä maailmaa ja mietteitä emme voi arvioida, mutta kokonaisuutena työryhmässä käytiin avointa ja idearikasta dialogia. Omalta osaltamme pyrimme tuomaan jo aiemmin mainitsemaamme sosiaalialan asiantuntijuutta esille. Kokouksissa mukanaolo antoi meille tärkeitä oppimistilanteita, joissa saimme harjoitella omien ajatustemme esille tuomista rohkeasti monialaisessa työryhmässä. Saimme myös oppia muiden osallistujien asiantuntijuudesta, jota he osaltaan toivat esille.

Tavoitteenamme oli oppia järjestötoiminnan vaikuttavuudesta ja tämäkin tavoite toteutui. Näimme työryhmässä, kuinka järjestökenttä on tärkeänä palvelujen tuottajana kunnallisten palvelujen rin-

nalla. MLL oli myös olennainen toimija alueen asukaskyselyn järjestämisessä ja työryhmässä mukana ollessamme saimme huomata, ettei tämä kysely ollut tehty vain muodon vuoksi, vaan sen tuloksia todella halutaan hyödyntää asukkaiden hyvinvointia tukevien palvelujen kehittämisessä. Toinen meistä asuu Kiimingin kaupunginosassa, jossa vastaavaa kyselyä ollaan nyt vuorostaan toteuttamassa. Projektissa mukanaolo on lisännyt ymmärrystä kuntalaisten osallisuuden tärkeydestä ja luotto siihen, että ammattilaiset ottavat myös Kiimingin alueella tehdyn kyselyn tulokset tosissaan, on vahva.

Tärkeä oppimiskokemus projektityöstä oli myös se, kuinka tärkeä osa työskentelyä palautteen kerääminen on. Tätä emme aluksi ajatelleet kovinkaan suurena asiana, mutta arvioinnin kannalta saimme osallistujien palautteesta arvokasta tietoa siitä, kuinka päivään osallistuneet olivat kokeneet järjestelyjen sujuvuuden sekä tapahtuman hyödyllisyyden ja vaikuttavuuden. Vastaukset auttoivat meitä arvioimaan verkostopäivän toteutusta kriittisesti, missä onnistuimme ja mitä olisi tarvinnut ottaa paremmin huomioon. Laitimme palautelomake oli aluksi suppeampi, mutta kun muokkasimme sitä saamamme ohjauksen jälkeen, se palveli meitä hyvin ja saimme sen avulla kerättyä olennaisen tiedon osallistujien kokemuksista. Jatkoa varten meillä on tietoa siitä, kuinka verkostopäivästä voidaan järjestää vielä toimivampi.

Opinnäytetyöprojektimme on tukenut ammatillista kasvuamme, sillä se on antanut ymmärrystä projektityöskentelystä, monialaisen yhteistyön merkityksestä ja asiakkaiden osallisuuden tärkeydestä. Olemme molemmat kiinnostuneita työskentelemään tulevaisuudessa lapsiperheiden parissa ja myös tähän tulevaisuudentavoitteeseen liittyen olemme saaneet arvokasta oppia. Projektin toteuttaminen on vahvistanut koulussa oppimaamme siitä, kuinka monitahoinen asia lapsiperheiden hyvinvointi on ja kuinka perhekeskeisessä työskentelyssä on osattava katsoa perheen hyvinvointia kokonaisuutena.

8 POHDINTA

Lapsiperheiden hyvinvointi on meille läheinen aihe ja halusimme, että opinnäytetyömme avulla voisimme jollain tavalla olla tukemassa lapsiperheitä. Yksi tapa on palveluiden kehittäminen. Saimmekin olla kehittämistyössä mukana parempien lapsiperhepalveluiden puolesta. Tässä luvussa pohdimme verkostopäivän onnistumista laajemmin ja sitä, mitä meidän olisi kannattanut tehdä toisin, jotta se olisi onnistunut paremmin. Pohdimme myös opinnäytetyön prosessia kokonaisuutena.

8.1 Kehittämisajatuksia

Opintojemme aikana ja erityisesti nyt tietoperustaa kootessamme olemme oppineet, kuinka kovasti nykyään korostetaan asiakkaiden osallisuuden tärkeyttä jo palvelujen kehittämisvaiheessa. Koimme työryhmässä, että käytännössä tämä ajatusmalli ei ollut kaikille työntekijöille itsestään selvää, vaikka asiaa pidettiin tärkeänä, kun se tuli puheeksi. Vaatii kuitenkin suurta kulttuurin ja ajattelumallien muutosta, jotta asiakkaiden mukanaolosta tulisi perustoimintaa sen sijaan, että se olisi jotain uutta ja erikoista, jota halutaan kokeilla.

Jäimme pohtimaan sitä, kuinka kuntalaisten osallisuus kehittämistyössä voisi toteutua vielä tätäkin paremmin. Verkostopäivää suunnitellessamme aluksi päätettiin kutsua asukaskyselyssä vapaaehtoisiksi toimijoiksi ilmoittautuneet kuntalaiset, mutta vasta loppumetreillä ennen tapahtumaa kokouksessa herättiin siihen, olisiko kuntalaisia pitänyt aktivoida mukaan yleisemminkin. Jäälin asukasillassa kuntalaisia oli yleisesti kutsuttu vielä mukaan, mutta se ei ilmeisesti saavuttanut yleisön kiinnostusta. Toisaalta verkostopäivään oli siinä vaiheessa sen verran vähän aikaa, että monilla on voinut olla jo muuta varattuna kyseiselle iltapäivälle. Yksi kuntalaisten vähäiseen osallistujamäärään vaikuttava seikka voisi olla myös se, etteivät kuntalaiset vielä miellä tällaisia tapaamisia todelliseksi vaikuttamisen paikoiksi, joihin heitä aidosti halutaan mukaan. Tapaamisen otsikko olisi voinut olla toisenlainen, sillä sana verkostopäivä kuulostaa varmasti monen mielessä ammattilaisten väliseltä tapaamiselta ja kuntalaiset voivat arkailla osallistumistaan.

Suuri haaste kuntalaisten mukanaoloon liittyen oli verkostotapaamisen ajankohta. Nyt tapaaminen järjestettiin päivällä ja vaikka alueen asukkaita oli laajasti kutsuttu mukaan, heitä oli paikalla vain viisi henkilöä. Työryhmässä pohdimme, johtuuko tämä siitä, että suurin osa ihmisistä on töissä

eivätkä pysty järjestämään tällaisen syyn takia iltapäivää vapaaksi, vaikka periaatteessa kiinnostusta osallistumiseen olisikin. Aiempaa järjestämisajankohtaa emme vakavasti miettineet suunnittelukokouksissa. Aihe kuitattiin sillä, että ihmisten arki on niin täyttä, ettei ilta-aikaan oleviin tapahtumiin ole kiinnostusta tai aikaa tulla. Aiemmin samantyyppinen tapahtuma oli alueella järjestetty samoihin aikoihin, eikä tarvetta ajankohdan muuttamiselle täten nähty ennen päivän toteutusta.

Olisiko tällaisia kehittämistapaamisia sitten parempi järjestää ilta-aikaan? Siinä haasteeksi muodostuu se, sitoutuvatko työntekijät osallistumiseen virka-ajan jälkeen ja onko se organisaation taholta edes mahdollista. Kenen pitäisi joustaa? Pitäisikö ammattilaisten olla valmiina myös iltatöihin, jotta asiakkaat voisivat osallistua? Iltapainotteista tapahtumaa puoltaisi se, että yleisesti ajateltuna harva pystyy useammaksi tunniksi irrottautumaan työstään verkostopäivää varten. Ammattilaisten olisi asiakastyön onnistumisen kannalta ehdottomasti kannattavampaa joustaa. Toisaalta emme tiedä, oliko työaika syynä siihen, että kuntalaisia oli paikalla niin vähän. Esimerkiksi eläkeläisillä olisi todennäköisesti aikaa myös päiväsaikaan. Heitä oli Jäälin asukaskyselyssä ilmoittautunut kiinnostuneeksi esimerkiksi vetämään kerhotoimintaa lapsille. Kuinka tällainen kehittämistapahtuma saataisiin markkinoitua kuntalaisille niin, että he kokisivat osallistumisensa olevan tärkeää ja toivottua? Jatkossa tällaisten tapaamisten järjestämisessä tulisi kiinnittää reilusti enemmän huomiota siihen, että kuntalaisilla olisi todellinen mahdollisuus osallistua ja olla näin vaikuttamassa enemmän kuin pelkästään kyselyyn vastaamalla.

Olisi ollut tärkeää, että mukana verkostotapaamisessa olisi ollut myös alueen lapsia ja nuoria. Heillä on sellaista näkemystä omasta arjestaan, jota kukaan muu ei voi tuoda esille kuin he itse. Tämä tiedostettiin jo suunnitteluvaiheessa ja sitä pidettiin tärkeänä. Alueen koulun oppilaskunnan nuoria oli kutsuttu mukaan ja heitä pitikin olla tulossa noin kymmenen henkilöä. Ajatuksena oli, että jokaiseen työpajaan osallistuisi ainakin kaksi nuorta. Jälkeenpäin mietimme, vaikuttiko nuorten paikalle kutsujan poissaolo osallistumiskatoon, sillä valitettavasti nuoria osallistui vain kolme ja heistäkin kaksi joutui lähtemään kesken kaiken pois. Jokaiseen työpajaan osallistui vain yksi nuori ja se sai meidät pohtimaan, uskaltavatko nuoret avata suutaan aikuisten keskellä ja tuoda ajatuksiaan esille. Työpajoja seurattessamme huomasimme, että nuoret osaavat hienosti kuvata arkeaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä ja antavat aikuisille arvokasta näkemystä nuoren elämänpäästä ja siitä, miten palveluja voitaisiin kehittää heitä tukemaan. Tulevaisuudessa tällaista päivää järjestäessämme pyrkisimme pitämään huolen siitä, että nuoria saataisiin riittävästi mukaan työskentelyyn.

Miksi sitten eri alojen ammattilaisista niin harva on valmis osallistumaan tällaiseen kehittämispäivään? Osin kyseessä voi olla kiireinen aikataulu ja eri organisaatioiden niukat resurssit, joiden vuoksi työntekijöillä on perustyössäänkin usein liian kiire. Työnkuva ja työhön liittyvät velvollisuudet eivät kenties mahdollista tällaisiin päiviin osallistumista. Jos tämä on syynä osallistumattomuuteen, tulisi asennemuutosta tehdä jo organisaatioiden johdon tasolla, jotta työntekijöillä olisi johdon tuki osallistua monialaisiin kehittämispäiviin, joiden antina on kehittämistyön lisäksi verkostoituminen alueen muiden toimijoiden kanssa. Toki syitä osallistumattomuuteen voi olla muitakin. Ehkä osa ammattilaisista ei osallistu tällaisiin päiviin, jos ne eivät ole pakollisia tai ehkä kutsukirje ei kuvannut riittävän selvästi, mistä on kyse. Erilaisia syitä voi olla monia ja näitä olisi hyvä selvittää, jotta osallistujien määrää saataisiin kasvatettua aidommin monialaiseksi ja verkostojen toimintaa näin tehostettua.

Vaikka osallistujat antoivat verkostopäivästä hyvää palautetta, jäi täyttymättä se järjestäjien tavoite, että tapaamisessa luotaisiin konkreettisia toimintasuunnitelmia, jotka olisi heti helppo ottaa käyttöön. Jäimme pohtimaan, mistä tämä johtui. Osallistujien palautteita lukiessamme ymmärsimme, että meille järjestäjille asukaskysely ja siitä nousseet kehittämistarpeet olivat jo täysin tuttuja, mutta suurin osa päivän osallistujista tutustui niihin ensi kertaa silloin, kun tuloksia lyhyesti esiteltiin päivän yhteisessä aloituksessa. Alun perin oli mietitty, että osallistujille lähetettäisiin kyselyn tuloksista lyhennetty kooste, mutta ajatuksesta luovuttiin jossain vaiheessa. Alueen asukkaiden tuottama tieto omasta hyvinvoinnistaan ja siihen liittyvät kehitysehdotukset vaativat varmasti enemmän paneutumisaikaa, kuin mitä osallistujille tässä tilanteessa tarjottiin. Pohdimme sitä, kuinka vaikeaa on käytännössä parin tunnin aikana saada ihmisiä pohtimaan resurssiaan ja sitoutumaan konkreettiseen toimintaan, joka jatkuisi jopa vuoden eteenpäin. Ajatuksemme siitä, että verkostopäivässä alueella valmiina olevat resurssit saataisiin valjastettua tarpeiden täyttämiseen ei siis täysin toteutunut. Vaikka pohdimmekin alun perin palvelukeskittymätyöryhmän kanssa, kuinka on ideoitu jo aivan riittävästi ja nyt pitäisi jo toimia, ei entuudestaan tuntematon ryhmä voi välttämättä siltä seisomalta saada aikaan valmista. Toki verkostoituneet toimijat voisivat sopia keskenään jatkosta, joka osaltaan myös oli suunnitelmamme. Tulevien päivien järjestelyssä tähän seikkaan olisi siis syytä kiinnittää tarkemmin huomiota ja asettaa verkostopäivälle realistiset tavoitteet.

8.2 Opinnäytetyön prosessista

Pohdimme myös opinnäytetyön prosessia kokonaisuutena. Haasteita erityisesti alussa tuotti tietoperustan laatiminen, jotta se palvelisi meitä koko prosessin ajan mahdollisimman hyvin. Mielestämme onnistuimme kuitenkin luomaan toimivan tietoperustan. Oppimiskokemuksena huomasimme myös suunnitteluvaiheen tärkeyden; hyvä suunnittelu on työn vahva perusta. Meillä oli kohtuullisen tiukka aikataulu, sillä aloitimme työn marraskuussa ja helmikuun lopulle päätettiin järjestää verkostopäivä, johon suunnittelumme tähtäsi. Haasteellisinta oli saada opinnäytetyön suunnitelma hyväksytyksi riittävän ajoissa, sillä verkostopäivä lähestyi nopeasti. Työskentelimme ahkerasti, mutta tiukan aikataulun vuoksi jouduimme joissakin asioissa oikomaan. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisimme vielä hioneet suunnitelmaamme ja tarkentaneet sitä. Molemmilla on opinnot loppusuoralla, joten olemme suurelta osin saaneet keskittyä opintojen alueella tähän työhömmе. Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö, eikä sen tekemiseen löytynyt niin paljon ohjeistusta, kuin olisimme toivoneet löytävämme. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä kertovaa laadukasta kirjallisuutta löysimme jonkin verran, mutta koemme, että paljon piti tietoa soveltaa tähän oman työmme luonteeseen sopivaksi. Hyödynsimme toki opinnäytetyöpajoja, joissa saimme ohjausta työhömmе.

Saimme matkamme varrella arvokasta tietoa ja taitoa kehittämistyön tekemisestä ja järjestötoiminnasta, joita voimme hyödyntää tulevassa työelämässä. Saimme myös lisää varmuutta toimia asiantuntijana sosiaalialalla ja soveltaa opintojen aikana karttunutta sosionomin osaamista. Palvelukeskittymätyöryhmän kokouksissa mukana oleminen antoi meille myös kokemusta siitä, miten Oulun kaupungissa tehdään alueellista perheiden hyvinvointia tukevaa työtä muutenkin kuin tämän verkostopäivän muodossa. Projektimme aikana tutustuimme ja verkostoiduimme myös useiden eri toimijoiden kanssa. Olemme molemmat opintojemme loppuvaiheessa ja tulevat työelämän kuviot siintävät jo suunnitelmissa. Verkostoituminen ja oman osaamisen osoittaminen muille toimijoille voi olla avuksi opintojen jälkeen työnhaussa. Kehittämistyö, jossa olimme mukana, saa toivottavasti jatkoa, kun verkostopäivässä liikkeelle laitettuja ideoita aletaan toteuttaa käytännössä. Kohtaamispaikkatoiminta ja vapaa-ajantoiminta olivat suunnitelmissa pitkällä, joten alueen asukkaat ja erityisesti lapsiperheet saavat vastinetta tarpeilleen. Kehittämämme mallin avulla työmme hyödyttää muitakin alueita, jossa asukkaiden toiveista järjestetään verkostopäiviä. Kehittämistä riittää vielä jatkossakin, mutta kaikkea ei tarvitse aloittaa alusta, kun on valmiina jonkinlainen malli prosessin kulusta.

LÄHTEET

Airaksinen, T. 2009. Toiminnallisen opinnäytetyön kirjoittaminen –Toiminnallinen opinnäytetyö tekstinä. Viitattu 19.12.2019, <https://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnytytekstin>.

Arponen, Aino & Kihlman, Eila & Välimäki, Sari 2004. Matkalla moniammatillisuudesta moniasiantuntijuuteen. Teoksessa Anttila, Markus & Rousu, Sirkka (toim.). Haravalla kootut - Moniasiantuntijuus, strateginen kumppanuus, seudullinen kumppanuus. Suomen kuntaliitto ja lastensuojelun keskusliitto. https://www.innokyla.fi/documents/67330/68710/haravalla_kootut.pdf.

Isoherranen, K. 2008. Enemmän yhdessä -moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Järvensivu, Timo & Nykänen, Katri & Rajala, Rika 2010. Verkostojohtamisen opas: Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen -hankkeen julkaisu. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu. <https://www.seugolaid.fi/wp-content/uploads/2017/03/Verkostojohtamisen-opas-versio-1-0-30-12-2010.pdf>.

Jäälivisio 2026. Viitattu 12.3.2019, https://www.ouka.fi/oulu/yhteisotoiminta/muistiot-jaali/-/asset_publisher/0aNR/content/jaalivisio-2026-mita-jaali-on-vuonna-2026.

Karjalainen, V. 2008. Verkostokehittäminen – Palveluparadigman muutosvoima. Teoksessa Sepänen-Järvelä Riitta & Karjalainen Vappu (toim.). Kehittämistyön risteyksiä. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kymäläinen, Hanna-Riitta & Lakkala, Minna & Carver, Eric & Kamppari, Kimmo 2016. Opas projektityöskentelyyn. Helsingin yliopisto. Tieteestä toimintaa -verkoston julkaisu. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160099/Opas_projektity%C3%B6skentelyyn_2016.pdf?sequence=1.

Larjovuori, Riitta-Liisa & Nuutinen, Sanna & Heikkilä-Tammi, Kirsi & Manka Marja-Liisa 2012. Asiakkaat kuntapalveluiden kehittäjiksi – opas tehokkaan osallistumisen työkaluihin. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu. Tutkimus- ja koulutuskeskus Synergos. <https://docplayer.fi/3574806-Asiakkaat-kuntapalveluiden-kehittajiksi-opas-tehokkaan-osallistumisen-tyokaluihin.html>.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018. Viitattu 8.2.2019 <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemman-hyvinvointi/>.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2019. Raportti Jäälän alueen asukkaiden hyvinvointikartoituksesta syyskuu 2018. Viitattu 24.4.2019 <https://pohjois-pohjanmaa.mll.fi/?x103997=523084>.

Oulun ammattikorkeakoulu 2018. Sosiaalialan osaamisalueet. Viitattu 11.12.2018, www.oamk.fi/opinto-opas/opintojen-sisalto/opetussuunnitelmat?code=5007&opas=2011-2012&sivu=osaamisprofiili.

Oulun kaupunki, 2018. Sivistys- ja kulttuuripalvelut – Alueellinen toiminta. Oulun kaupungin PowerPoint-esitys.

Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja soteuudistus, 2018. Viitattu 19.12.2018, https://www.popmaakunta.fi/kohti_maakuntaa/hyvinvoinnin_ ja_ terveyden_ edistaminen.

PoPSTer-loppuraportti 2017. Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveydenhuolto osana tulevaisuuden maakuntaa. Viitattu 17.1.2019, https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?1948&event_id=1146.

Pukkila, P. & Helander, J. 2016. Miten monialainen yhteistyö rakentuu? *HAMK Unlimited Professional*. Viitattu 17.1.2019, <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/miten-monialainen-yhteistyö-rakentuu/#.WdNszuQUm70>.

Raijas, A 2011. Arjen hyvinvointi. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi – Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Vilna: Balto Print.

Saari, J. 2011. Hyvinvointi - Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Vilna: Balto Print.

Sandström, S., Keiski-Turunen, A., Hassila, L., Aunola, E. & Alahuhta, M. 2018. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kuvaamana. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 44. Viitattu 17.1.2019, <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018061225734>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016: 29.

THL 2019. Asiakkaat ja osallisuus. Viitattu 31.1.2019, <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-tuottaminen/asiakkaat-ja-osallisuus>.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Virtanen, Petri & Suoheimo, Maria & Lamminmäki, Sara & Ahonen, Päivi & Suokas Markku 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 281/2011. https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf?_t_id=1B2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfg%3d%3d&_t_q=Matkaopas+asiakas%3%A4ht%C3%B6isten+sosiaali-+ja+terveystalvelujen+kehitt%C3%A4miseen&_t_tags=language%3afi%2csiteid%3a53b34a16-7ce7-4ab0-8c7e-f06c83547e28&_t_ip=195.148.193.2&_t_hit.id=Finpro_Web_Features_MediaData_Generic-MediaData/_970a54ea-ff2e-4643-838a-d9fc0bedb7c1&_t_hit.pos=1.

Vapaa-aika
<ul style="list-style-type: none"> • Perheen yhteinen aika • Lasten ja perheen harrastukset • Lepo ja virkistys

Varhaiskasvatus, koulu
<ul style="list-style-type: none"> • Kasvuympäristöissä pärjääminen ja koettu turvallisuus • Koulunkäynnin ja opintojen sujuminen • Turvalliset aikuiset ja kaverit, toimivat ihmissuhteet • Varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyö kodin kanssa • Toimiva oppilashuolto • Kasvun, kehittymisen ja sinnikkyyden ilo • Yhteisöllisyys ja välittävä ilmapiiri

Työ
<ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien työllisyystilanne ja työn jatkuvuus • Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen • Perheeltä saatava malli työelämästä

Mielen hyvinvointi ja fyysinen terveys, minämyötätunto
<ul style="list-style-type: none"> • Vahvuusperusteisen minäkuvan muodostuminen • Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen • Ryhmiin kuuluminen • Pärjäävyyden kokemukset • Riittävä ja kehittävä liikunta • Ilon ja onnistumisen kokemukset yksin ja ryhmissä

Toimiva arki
<ul style="list-style-type: none"> • Arjen taidot, kotityöt • Vanhemmuuden taidot • Perheen yhteiset säännöt ja rajat • Arjen vaatimusten yhteensovittaminen (työ, perhe, harrastukset ym.) • Toimiva vuorokausirytm • Turvallisuus

Taloudellinen toimeentulo
<ul style="list-style-type: none"> • Riittävä toimeentulo • Tieto perheiden etuuksista ja niiden saatavuus • Taloustaidot ja niiden oppiminen • Osallistumisen ja liikkumisen mahdollisuudet • Kehitystason mukainen ymmärrys toimeentulosta

Asuminen, kasvu- ja elinympäristö
<p>Asunto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asunnon sopivuus ja koko perheen tarpeisiin nähden <p>Asuin- ja kasvu ympäristö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus ja viihtyisyys • Riittävät ja virikkeelliset leikki- ja liikuntapaikat • Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet

Ihmissuhteet, vanhemmuus, elämänmuutokset
<ul style="list-style-type: none"> • Kaikkien perheenjäsenten ihmis- ja vuorovaikutussuhteet eri toimintaympäristöissä • Kokemus omasta ja perheenjäsenten osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä • Elämäntilanteen muutokset (esim. ero- ja muut kriisitilanteet) • Vanhemmuudelle ja parisuhteelle saatava tuki (mm. lähiverkostolta ja muualta saatu vertaistuki ym.) • Kasvatuskumppanuus esimerkiksi terveydenhoitajan, varhaiskasvattajan tai opettajan kanssa • Yhteisöllinen vanhemmuus, positiivinen välittäminen • Ystävät ja lähiverkosto • Hyvät tavat ja tunne- ja vuorovaikutustaidot

Yhteiskunta, arvot ja vaikuttaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Vallitsevat arvot (lapsen oikeuksien toteutuminen, lapsiystävällisyys, yhdenvertaisuus, tasa-arvo) ja niiden omaksuminen • Kokemus omasta perheestä osana yhteiskuntaa • Kokemus poliittisten päätösten vaikutuksista perheen arkeen • Yhteisten pelisääntöjen ymmärtäminen

Elintavat
<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalisen median ja muu internetin käyttö, pelit, ruutu-aika • Terveellisten ruokailutottumusten omaksuminen • Terveyskasvatus ja huoltajien terveyskäyttäytyminen • Lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvät palvelut

Palvelut
<ul style="list-style-type: none"> • Lapsi- ja perhelähtöisyys • Vastavuus perheen koettuun tarpeeseen • Hinta (esim. maksuton kotipalvelu) • Kokemus perus- ja erityispalvelujen saamisesta • Osallisuus ja oman roolin sisäistäminen

Dian tekijät: Pohjois-Pohjanmaan maakuntavalmistelun Hyte-valmistelu ja Pohjois-Pohjanmaan LAPE-hanke. Sovellettu lähteestä: Marika Kunnari 2017. Aikuisväestön hyvinvointiin liittyvät huolet ja hyvinvoinnin heikentäjät. Oulun yliopisto. [Väitöskirja](#)

Jääli – hyvinvoiva yhteisö

Verkostopäivä 26.2.2019 – toimintasuunnitelma

Luomme toimintasuunnitelman, jotta konkreettisia toimia saadaan aikaiseksi!

Suunnitelman laatijat:

Mitä suunnitelma koskee

Mikä on nykytilanne

Mikä on tavoitetila

Toimenpiteet (Miten konkreettisesti edetään? Kuka tekee mitäkin? Millainen on aikataulu?)

Vaadittavat resurssit (Keitä tarvitaan mukaan prosessiin? Työajan käyttö? Muut resurssit? Mitä voidaan toteuttaa nykyisillä resursseilla?)

VERKOSTOPÄIVÄN PALAUTE

Kiitos osallistumisestasi!

Toivomme, että käytät hetken palautteen antamiseen järjestäjille.

Vastauksia käytetään suunnittelutyön kehittämisessä sekä OAMK:n sosionomiopiskelijoiden Helka Mätäsahon ja Piia Pitkälän opinnäyte-työn arvioinnissa. Opiskelijat ovat olleet palvelukeskittymätyöryhmän mukana järjestämässä verkostopäivää.

Vastaajan taustatiedot

Missä roolissa olet osallistunut päivään?

- Jäälin/Välikylän asukkaana
- kolmannen sektorin toimijana
- sivistys- ja kulttuuripalvelujen toimijana
- hyvinvointipalvelujen toimijana
- muussa roolissa, missä? _____

Arviointia päivän tavoitteiden saavuttamisesta

Uskotko, että päivän aikana työstetyt kehittämisideat saadaan toimimaan käytännössä?

- Kyllä, miksi? _____

- Ei, miksi? _____

Ajatteletko, että päivän työskentely edistää Jäälin ja Välikylän alueen asukkaiden hyvinvointia?

- Kyllä, miksi? _____

- Ei, miksi? _____

Arviointia päivän järjestelyistä

Millaisia päivän teemat mielestäsi olivat?

- hyviä
- melko hyviä
- keskinkertaisia
- melko huonoja
- huonoja

Kerro tarkemmin: _____

Miten työpajatyöskentely mielestäsi toimi?

- hyvin
- melko hyvin
- keskinkertaisesti
- melko huonosti
- huonosti

Kerro tarkemmin: _____

Miten päivän aikataulu mielestäsi toimi?

- hyvin
- melko hyvin
- keskinkertaisesti
- melko huonosti
- huonosti

Kerro tarkemmin: _____

Muuta palautetta päivän järjestäjille:

KIITOS PALAUTTEESTASI!

Suunnittelu

- Lähtökohtana alueen asukaskysely
- Käsiteltävien aiheiden päättäminen ja tavoitteiden kirkastaminen
- Alueen asukkaiden huomioiminen ajankohdassa, kutsumisessa yms.
- Päivän aikataulutus
- Tehtävien jakaminen
 - tilan varaaminen
 - kutsujen lähettäminen ja ilmoittautumisten vastaanottaminen
 - kahvituksen järjestäminen
 - palautteen kerääminen
- Työpajojen vetäjien kutsuminen ja tehtävien konkretisoiminen
- Osallistujien jakaminen monialaisiin työpajoihin

Toteutus

- Tilojen valmistelu
- Osallistujien ohjaaminen paikalle
- Tilaisuuden aloittaminen ja aikataulun täsmentäminen
- Kyselyn tulosten esitleminen
- Työpajoihin jakautuminen
- Kahvittelu
- Työpajatyöskentely
- Työskentelyn purkaminen
- Keskustelu
- Palautteet päivän kulusta järjestäjille

Arviointi

- Palautteiden purkaminen ja koonti
- Keskustelu päivän onnistumisesta
- Jatkosuunnitelma